



NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

MAREC 2026 • ŠTEVILKA 90 • ISSN 1331 - 548X



**2026 – LETO
SREČKA KOSOVELA:
Pankerica Patti Smith
o pankerju s Krasa**

Intervju
Uršula Cetinski:
Novi abonmaji vabljeni
tudi za Slovence

Le z dialogom utrjujemo
položaj slovenske manjšine

Z legendo alpinizma
o vzponu na Makalu

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb
 in **Svet slovenske nacionalne manjšine**
Mesta Zagreb
 s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
 in **Urada vlade Republike Slovenije za**
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:

Darko Šonc

Uredništvo:

Stanka Herak, Irena Pavlovič,
Darko Šonc, Tanja Borčič Bernard,
Cvijeta Pandol Udiljak, Ivanka Filipan,
Dejan Vodovnik, Ana Bakulič.

Urednica:

Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:

Marija Mica Kotnik

Oblikovanje in prelom:

Marina Šoštarec

Tisk:

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
 hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo

Slovenski dom Zagreb

Masarykova 13/I, 10000 Zagreb

tel./fax +385 (0)1 48 55 171

slovenski-dom@zg.t-com.hr

http://slovinci-zagreb.hr



Kip Srečka Kosovela je bil lani postavljen na Trgu osvoboditve v Sežani. Avtorica kipa je znana slovenska kiparka Alenka Vidrgar. Foto: Mateja Kralj

VSEBINA 90/2026

SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM

Uvodnik	3
O, Vrba	4
Očaranost z lepoto v Slovenskem domu Zagreb	6
Z legendo alpinizma o vzponu na Makalu	7
Naš spev je strasten, naša moč je živa	8
Zborovsko petje bomo negovali še naprej	10
Organizirano potrjevanje potrdil o živetju	11
Šopkova velikonočna razstava	11
Trideset autora u zajedničkom prostoru i stvaranju	13
Milan Sunko: heraldički umjetnik slovenskih korijena	14
Verjamem, da glasba povezuje ljudi	15
Ivan Bernetič (9. 3. 1934 - 8. 1. 2026)	17

SLOVENC NA HRVAŠKEM

Le z dialogom utrjujemo položaj slovenske manjšine	18
Hodžič na Reki, v Lovranu in Pulju	18
Slovenski arhitekti hrvaškega šolstva in kulture, 1. del	20
Vasja Simonič (Reka, 1951 - Lovran, 2026)	22
Trg osvoboditve: od protesta do izginjanja idealov.....	23
Komedija in drama tujca, ki vstopi v slovensko družino	24
Novi načrti za nova dogajanja	25
Bralna značka Slovenije spodbuja bralno kulturo	26
Spoznawali smo lokostrelstvo	27
Številni dogodki ob slovenskem kulturnem prazniku	28
Štiri gazele, tople miške in kozarček druženja	30

POGOVARJALI SMO SE

Novi abonmaji vabljeni tudi za Slovence	31
---	----

NOVICE OD TU IN TAM

Hrvaška in Slovenija	34
Gibanje Svoboda za las pred SDS	35
Priznanja Nenadu Jovanoviću, Slavici Šarović in oddaji Prizma	36
Naši Luciji srebrna medalja	37

MATERINŠČINA

Branju v slovenščini ne kaže slabo, a je vseeno čas za akcijo.....	38
O kulinariki, branju v srednjem veku ter nastanku slovenske identitete.....	39

KULTURNA OBZORJA

Bohorič in Valvazor kot Živi sliki sredi Zagreba	41
Na tematskem turističnem popotovanju	43
Slovenska spominska plošča na Mljetu	44
Pankerica Patti Smith o pankerju s Krasa	45

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

Slovenski hortikulturni virtuoz, ki je ozelenil Zagreb	48
--	----

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

»V Sisku na Hrvaškem se počutim super!«	51
---	----

ZA VSAKOGAR NEKAJ

Pa je prišla pomlad in z njo velikonočne dobrote	53
Kihanje mojega soseda	54
Horoskop	55

POMISLEK ZA KONEC

Zvončki in trobentice ... stisnjeni med tri prste	56
---	----

Kulturo je treba zalivati

 Marija Mica Kotnik

Da je kultura naša pravica in dolžnost je znana krilatica, ki se je zavedamo zgolj na vsake toliko. In kot je na marsikaterem področju, je tudi na tem, kulturnem, največkrat tako, da bi jo, milo nam kulturo, najraje imeli zgolj kot pravico. Na dolžnost pa – pozabili.

Kakorkoli: V zadnjih štirih letih smo v Sloveniji dočakali številne spremembe na področju kulture – od prenovljene zakonodaje, urejanja statusa samostojnih delavcev v kulturi, spopadanja z zniževanjem bralne pismenosti do obnove kulturne dediščine in tudi izvedbe velikih projektov, kot sta bila gostovanje na knjižnem sejmu v Frankfurtu in Evropska prestolnica kulture. Končno smo dočakali tudi nov medijski zakon, ki obljublja državno podporo.

Pri nas, tukaj in zdaj, še posebej pa v Slovenskem domu Zagreb in navsezadnje po vsej Hrvaški, s(m)o Slovenci še posebej občutljivi na kulturo. Je del nas, del naše identitete in prav zaradi tega jo moramo gojiti in – naj se sliši še tako smešno – tudi zalivati.

Kultura je bila pomemben del v življenju naše dolgoletne aktivne članice **Stanke Herak**, s katero objavljamo pogovor o njeni poti izpod belokranjskih brez do uresničevanja sanj, do učiteljevanja. »Izjemno me veseli petje v zboru, saj prepevamo slovenske pesmi, ki me vrnejo v domovino, vodja zbora **Ivica Ivanović** pa raztegne meh harmonike, tako da so melodije še lepše in bolj zveneče,« je med drugim v pogovoru povedala naša Stanka.

Da se zavedamo pomena in nujnosti kulture dokazujejo tudi prispevki o kulturnem dogajanju. Veliko jih je v tej številki, še več pa jih najbrž bo. Prešernov dan je bil zgolj pika na i kulturnemu dogajanju v minulih tednih. In, ne pozabimo, Slovenija je edina država na svetu, ki z državnim praznikom praznuje kulturo.

Marsikdo in marsikje nam tega zavidajo. Letos se nam obeta še nekaj kulturnih poslastic.

Razglasitev leta 2026 za leto Srečka Kosovela v Sloveniji pomeni veliko podporo pri krepitvi prepoznavnosti pesnika s Krasa, pa tudi poklon izjemnemu slovenskemu pesniku, ki je po membno zaznamoval

90

slovensko literarno obdobje 20. stoletja, nadvse aktualen pa ostaja še danes. Tudi na Hrvaškem se bomo pesnika s Krasa spomnili in ga počastili. Tako kot Zofke Kvedrove, pisateljice, dramatičarke, novinarke in prevajalke, katere leto prav tako obeležujemo letos.

Še zdaleč ni nepomembna niti novica o projektu z naslovom *Čitanje ne pozna je granice/Branje ne pozna meja*, ki sta ga soorganizirala Hrvaško knjižničarsko društvo in Zveza knjižničarskih društev Slovenije. Pri projektu, katerega osnovni namen je spodbujanja bralne kulture med otroki obeh držav, je aktivno sodelovalo tudi Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu.

Pomemben kamenček v kulturnem mozaiku današnjega časa in tudi sodelovanja in zaupanja med državami pa zagotovo pomeni imenovanje **Uršule Cettinski**, dolgoletne vodje ljubljanskega Cankarjevega

Tukaj in zdaj, še posebej pa v Slovenskem domu Zagreb in navsezadnje po vsej Hrvaški, s(m)o Slovenci še posebej občutljivi na kulturo. Je del nas, del naše identitete.

doma za ravnateljico zagrebškega gledališča Komedija, ki je zelo priljubljeno tudi med slovenskimi obiskovalci. Kako se počuti v Zagrebu, kako so jo sprejeli in tudi o načrtih ter še o marsičem drugem, smo se z njo pogovarjali za tokratno številko našega glasila.

In naj končam tako, kot sem začela: kultura je naša pravica in naša dolžnost. Vsak dan.



KULTURA NAS POVEZUJE

O, Vrba ...

Slovenski kulturni praznik ob Prešernovem spomeniku in v Slovenskem domu Zagreb – obujen spomin na prvaka slovenskih pesnikov – Franceta Prešerna.

Agata Klinar Medaković
Ana Bakulić



O beleževanje slovenskega kulturnega praznika – Prešernovega dne smo začeli 6. februarja z geslom *Kultura nas povezuje* ob spomeniku Franceta Prešerna v aleji pesnikov v zagrebškem parku Bundek. Praznovanje smo nadaljevali v Slovenskem domu Zagreb; najprej 11. februarja z razstavo Gorenjskega muzeja iz Kranja: *V tej hiši je bival in umrl prvak slovenskih pesnikov – 60 let Prešernovega skupinskega muzeja* in na koncu še 18. februarja – s predstavitvijo dveh knjig. Na slovesnosti ob Prešernovem spomeniku sta v organizaciji Slovenskega doma Zagreb, Veleposlaništva Republike Slovenije in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb nastopila **Adrijana Jelen** in **Kristian Franić** iz Brežic. Mlada umetnika sta z glasbeno-pesniškim recitalom *O, Vrba* in *Kam* obudila spomin na največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna.

Veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem **Gašper Dovžan** in **Darko Šonc**, predsednik Slo-

Nastopila sta Adrijana Jelen in Kristian Franić.

Foto: Antun Bukovec

venskega doma Zagreb in SSNM MZ, sta ob tej priložnosti položila cvetje na Prešernov spomenik. Veleposlanik je v svojem govoru med drugim vsem čestital slovenski kulturni praznik in se zahvalil Slovenskemu domu Zagreb za pobudo in vztrajnost, da so z dolgoletnimi prizadevanji v sodelovanju z njegovimi predhodniki prispevali k temu čudovitemu spomeniku. Slovesnosti so se udeležili člani slovenske skupnosti, predstavniki slovenskega veleposlaništva in drugi gostje. Kot je po prireditvi ob Prešernovem spomeniku že v navadi, so se na koncu vsi posladkali še s Prešernovimi figami, pripravljenimi v ustvarjalni delavnici Šopek.



Na slovesnosti pri Prešernovem spomeniku je bilo prešerno. Foto: Antun Bukovec

Razstava o Prešernovem muzeju v Kranju

Na razstavi V tej hiši je bival in umrl prvak slovenskih pesnikov – 60 let Prešernovega spominskega muzeja Prešernovega spomina v Slovenskem domu v Zagrebu je goste pozdravil Darko Šonc in izpostavil nadaljevanje odličnega sodelovanja z Gorenjskim muzejem iz Kranja, ki je razstavo pripravil, in dodal, da ima slovenski kulturni praznik – Prešernov dan zelo velik pomen za slovenski narod.

Govor kustosinje **Ana Debeljak** (zaradi bolezni je bila na žalost odsotna) je ob odprtju razstave prebrala **Agata Klinar Medaković** in med drugim povedala, da razstava predstavlja Prešernov spominski muzej v Prešernovi hiši v Kranju, ki je leta 2024 praznoval šestdesetletnico delovanja. Vsestranski kulturni delavec Črtomir Zorec je s somišljeniki že desetletje in pol pred odprtjem začel s pobudami za preureditev hiše, v kateri je živel dr. France Prešeren, v muzej. Danes muzej hrani Prešernove rokopise, predmete in originalno pohištvo ter tako predstavlja njegovo življenje in delo. Poleg razvoja Prešernovega spominskega muzeja, so na razstavi predstavljene tudi prenove in posege, ki jih je skozi čas doživljala tudi sama stavba.

Tanja Horvatin, vodja Oddelka za narodne manjšine v mestnem uradu za kulturo in civilno družbo, je odprla razstavo in svoj nagovor zaključila z geslom Kultura nas povezuje, s katerim člani slovenske skupnosti v Zagrebu praznujemo slovenski kulturni praznik.



Darko Šonc in Gašper Dovžan sta položila cvetje na Prešernov spomenik. Foto: Antun Bukovec



Razstavo o Prešernovem spominskem muzeju so si gostje z zanimanjem ogledali. Foto: akm

Zaključek s knjigami

Praznovanje kulturnega praznika v Slovenskem domu Zagreb smo zaključili s predstavitvijo dveh knjig v organizaciji Lions kluba Lenuci in Lions kluba Rogaška Slatina, ki že deset let sodelujeta kot pobratena kluba. Spoznali smo



Tončica Čeljuska, Tihomir Ratkajec, Tanja Jurjec, Vesna Boinović-Grubić, Antonela Malis, Neven Paleček-Papageno. Foto: Antun Bukovec

knjigo dr. **Tihomirja Ratkajca** *Dotik pod ulično svetilko*, v kateri avtor opisuje svojo življenjsko in poklicno pot med Zagrebom in Rogaško Slatino ter izpostavlja pomen povezovanja med Hrvaško in Slovenijo. **Vesna Boinović-Grubić** pa je predstavila svojo četrto pesniško zbirko *Zlatna frak2ra*. Gre za osmo izdajo avtorice, ki v svojih pesmih obravnava teme osebne rasti, odnosov in sodobnega časa. Dogodek sta povezovali **Tončica Čeljuska** in **Tanja Jurjec**, program pa sta z glasbenimi izvedbami dopolnila sopranistka **Antonela Malis** in baritonist **Neven Paleček-Papageno**. Dogodka so se udeležili predstavniki Lions organizacij, gospodarstva ter diplomatskih krogov obeh držav. Dogodek je potekal v znamenju nadaljnjega sodelovanja med kluboma ter krepiteve kulturnih vezi med Slovenijo in Hrvaško.



RAZSTAVA

Očaranost z lepoto v Slovenskem domu Zagreb

V galeriji Slovenskega doma Zagreb je bila do sredine marca na ogled fotografska razstava akademskega slikarja in fotografa **Antuna Krešiča**, ki jo je naslovil *Fascinacija ljepotom/Očaranost z lepoto*.

 Ana Bakulić

Organizatorica razstave **Nada Far** je na otvoritvi predstavila avtorja in njegovo umetniško ustvarjanje. Izpostavila je njegov prepoznaven pristop, v katerem se prepletata slikarsko razmišljanje in fotografski medij. Ob tej priložnosti je nekaj besed spregovoril tudi avtor razstave **Antun Krešič** ter obiskovalcem približal svoje ustvarjalno izhodišče in navdih za razstavljenaa dela. Obiskovalci so na razstavi lahko videli izbor fotografij, v katerih je umetnik skozi igro svetlobe, barv in struktur razkrival lepoto na videz vsakdanjih motivov. S poudarkom na detajlih iz okolja je ustvarjal vizualno izrazite podobe, ki so pogosto delovale skoraj abstraktno.



Z otvoritve fotografske razstave. Foto: ab

Premišljena igra odsevov, linij in površine

Avtorjev pristop izhaja iz slikarskega razmišljanja, zato fotografije niso prikazovale zgolj realnosti, temveč so jo preoblikovale v estetsko premišljene kompozicije svetlobnih odsevov, linij in površin. Antun Krešič se je rodil leta 1955 v Starih Jankovcih pri Vinokovcih. Leta 1981 je diplomiral na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu v slikarskem razredu profesorja

Šime Perića. Samostojno razstavlja od leta 1978, od leta 1981 pa sodeluje tudi na številnih skupinskih razstavah doma in v tujini. Za svoje umetniško delo je prejel več priznanj, med drugim tudi Red Danice hrvaške z likom Marka Marulića, državno odlikovanje Republike Hrvaške za prispevek k kulturi.



ALPINISTIČNI ČETRTEK

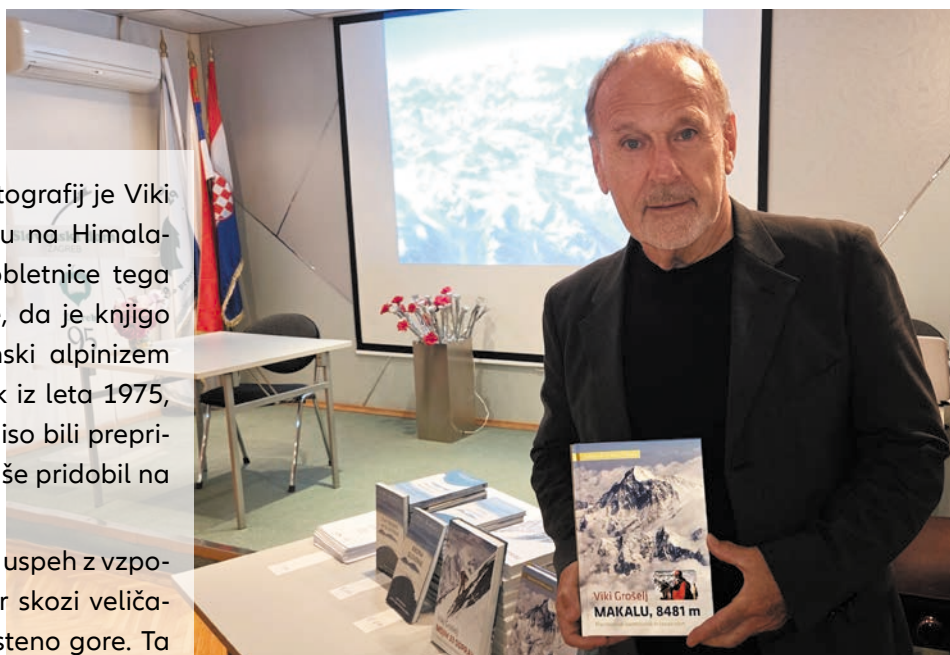
Z legendo alpinizma o vzponu na Makalu

V polni Prešernovi dvorani Slovenskega doma Zagreb so na Alpinističnem četrtku predstavili razstavo ob 50. obletnici prvenstvenega vzpona na prvi osemtisočak Makalu in 30. obletnici vzpona s smučarskim spustom na zadnji osemtisočak Anapurno. Udeleženec obeh odprav, legenda slovenskega in svetovnega alpinizma, Viki Grošelj, je ob tem predstavil svojo najnovejšo knjigo Makalu, 8481 – prvi osemtisočak in čas po njem.

 Agata Klinar Medaković

Ob projekciji enkratnih fotografij je Viki Grošelj govoril o vzponu na Himalajo in praznovanju 50. obletnice tega izjemnega podviga. Poudaril je, da je knjigo posvetil generaciji, ki je slovenski alpinizem popeljala na vrh sveta. Dosežek iz leta 1975, vzpon na Makalu, ko niti sami niso bili prepričani, kaj jim je uspelo, je z leti le še pridobil na vrednosti.

Odprava je dosegla zgodovinski uspeh z vzponom na novo, prvenstveno smer skozi veličastno 2500 metrov visoko južno steno gore. Ta smer ima še danes pomembno mesto v svetovni zgodovini himalajskega plezanja. Viki Grošelj je kot najmlajši član odprave sodeloval pri vzponu na 8481 metrov visok Makalu, prvi slovenski osemtisočak. To je bil njegov prvi odhod v Himalajo – izkušnja, ki ga je trajno zaznamovala in usmerila njegovo nadaljnjo alpinistično pot. Spregovoril je tudi o času in okoliščinah, v katerih so ta podvig dosegli.



Viki Grošelj s svojo, že 21. knjigo. Izkupiček od prodanih knjig namenja humanitarnim projektom v Nepal, neposredno do ljudi, ki pomoč potrebujejo.

Po predstavitvi knjige še razstava

Poleg predstavitve knjige so si številni obiskovalci, med njimi tudi veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem **Gašper Dovžan**, predsednik Slovenskega doma Zagreb

in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb **Darko Šonc** ter ljubitelji alpinizma in gorništa, ogledali tudi razstavo, nastalo v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije in Slovenskim planinskim muzejem, ki priča o enem ključnih trenutkov v zgodovini alpinizma. Alpinistični četrtek sta v sodelovanju s Komisijo za alpinizem pri Hrvaški planinski zvezi organizirala Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb in Slovenski dom Zagreb.



Prvi Alpinistični četrtek v letošnjem letu je bil zelo dobro obiskan.
Obe foto: Antun Bukovec

PRIMORSKA POJE 2026

Naš spev je strasten, naša moč je živa

Od 27. februarja do 26. aprila poteka največji in najpomembnejši zborovski festival na Primorskem. Letošnja revija je vsebinsko posvečena obeležitvi obletnice dveh velikanov slovenske moderne poezije: 100-letnici smrti Srečka Kosovela in 150-letnici rojstva Dragotina Ketteja. Verz Srečka Kosovela *Naš spev je strasten, naša moč je živa* je tudi geslo revije Primorska poje 2026.



Stanka Herak



Letošnja Primorska poje gostuje 219 pevskih zborov, v katerih bo zapelo skoraj štiri tisoč slovenskih pevcev iz šestih držav: Slovenije, Italije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Madžarske in Avstrije. Na reviji se odraža njen čezmejni in povezovalni značaj. V tem zborovskem mo-

Naš zbor se je na nastopu v Gledališču Koper dobro odrezal. Foto: ZPZP

zaiku, ki zveni po Primorski, je sodeloval tudi MePZ Slovenski dom. Zapeli smo 22. marca



Po sprehodu v Kopru. Foto: Cvijeta Pandol

v Gledališču Koper, ki je ponovno odprl vrata reviji Primorska poje. Marca leta 1970 je na tem odru zazvenela prva pesem revije Primorska poje. Pevci smo ponosni, da smo nastopili v Gledališču Koper in svoje pesmi predstavili publiki in ostalim nastopajočim zborom iz Gropade, Postojne, Kobarida, Izole in Divače. Vsi, tako ženski kot moški zbori, smo si bili enotni, da je pri tovrstnih srečanjih najpomembnejše pesem, ki zadoni iz vseh glasov in se stopi v enega. Letos so predstavili tudi novo himno Primorska poje, ki smo jo na koncu revije zapeli vsi nastopajoči zbori. Od zdaj naprej bo nova himna, ki jo je na besedilo **Klare Makovec** uglasbil **Miroslav Paškvan**, zvenela na vseh revijah. Nastopajoče sta pozdravila župan mesta Koper **Aleš Bužan** in predsednica Zveze pevskih zborov Primorske **Janja Konestabo**. Program je povezoval igralec Rok Matek. Vsi zbori smo se predstavili s tremi pesmimi. Naš zbor je najprej zapel a cappella pesem Tam sem jaz doma, drugi dve pesmi Njega ni in Sezidal sem si vinski hram pa smo izvedli ob spremljavi harmonike, ki jo je igral zborovodja Ivica Ivanović. Ob spremljavi harmonike so naši glasovi še bolj prešerno zazveneli na prireditvi, kjer sta se prepleta-

Največji in najpomembnejši zborovski festival na Primorskem Primorska poje je letos posvečen obeležitvi obletnice dveh velikanov slovenske moderne poezije: 100-letnici smrti Srečka Kosovela in 150-letnici rojstva Dragotina Ketteja.

li glasba in poezija. Med napevi nastopajočih zborov so namreč dijaki Gimnazije Koper in igralec Gledališča Koper Rok Matek recitali verze Kosovelovih pesmi. Prešerno je bilo še po koncu koncerta, saj so glasovi pevcev še naprej odmevali v predverju gledališča, kjer smo se pevke in pevci osvežili s primorskim pršutom, finimi piškoti in nazdravili za bodoča snidenja.



MePZ SLOVENSKI DOM


Zborovsko petje bomo negovali še naprej

V mešanem pevskem zboru Slovenski dom (MePZ Slovenski dom), ki deluje v okviru Slovenskega doma Zagreb, napovedujejo, da bodo še naprej pridno vadili in pod vodstvom zborovodje Ivica Ivanovića s svojim petjem razveseljevali občinstvo na različnih prireditvah.

 Stanka Herak

Po vrnitvi z največjega zborovskega festivala Primorske poje smo od našega zborovodje dobili domačo nalogo, da se najprej spočijemo in na naslednji vaji spet urno začnemo vaditi za naslednje nastope. Prvi bo že 16. maja v Umagu, ko SKD Ajda praznuje 15. obletnico društva. Veselimo se našemu prvemu sodelovanju z njimi. Naslednji dogodek, na katerem bomo nastopili letos, pa bo Tabor pevskih zborov v Šentvidu. Tam bomo zapeli 23. maja. Nastop na srečanju zborov v Šentvidu je

tudi priprava na leto 2027, ko bi se naj Tabor pevskih zborov tudi vsebinsko malce spremenil. Sprejeli smo tudi vabilo MePZ Šempas, da sodelujemo na njihovi prireditvi Domovina je ljubezen, ki bo 20. junija. Tam bomo pevci iz Slovenije, Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške prikazali vsak svojo pevsko zgodbo skupnosti, od koder prihajamo. V času Adventa v Zagrebu bomo organizirali srečanje z MePZ Avgust Pavel z Madžarske. Za jesenski čas nastopov zunaj Zagreba ne načrtujemo, bomo pa vsekakor zapeli ob različ-

nih družabnih dogodkih, ki se dogajajo v Slovenskem domu Zagreb. Med njimi bo tudi dogovor za srečanje z Ženskim pevskim zborom iz Pivke, ki je svoj načrtovan nastop letos januarja, zaradi bolezni, žal moral odpovedati. Pod vodstvom zborovodje Ivica Ivanovića, ki je najbolj zaslužen za naše zadovoljstvo in uspeh na različnih revijah pevskih zborov, bomo še naprej pri dno vadili na vajah MePZ Slovenski dom in s svojim petjem razveseljevali občinstvo na različnih prireditvah. Dogovorili smo se, da bomo zborovsko petje negovali še naprej. 

Pod vodstvom zborovodje Ivica Ivanovića, ki je najbolj zaslužen za naše zadovoljstvo in uspeh na različnih revijah pevskih zborov, bomo še naprej pridno vadili na vajah MePZ Slovenski dom in s svojim petjem razveseljevali občinstvo na različnih prireditvah.



MePZ
Slovenski dom Zagreb

Slovenski dom Zagreb


MEŠANI PEVSKI ZBOR SLOVENSKI DOM ZAGREB
VABI NOVE PEVKE IN PEVCE!
PRIJAVI SE

Prijave in dodatne informacije: ☎ 01 4855 171 ✉ slovenski-dom@zg.t-com.hr
Vaje: vsak četrtek 18:00–20:00h • Naslov: Slovenski dom Zagreb, Masarykova 13, Zagreb

Organizirano potrjevanje potrdil o živetju

 Ivanka Filipan

V prostorih Slovenskega doma Zagreb smo februarja organizirano potrjevali/overjali potrdila o živetju za slovenske državljane s priznanim statusom žrtve vojnega nasilja po Zakonu o žrtvah vojnega nasilja, ki se v skladu s tem zakonom štejejo za izgnanca, interniranca, taboriščnika, ukradenega otroka ali begunca. Overjanje potrdil za osebe z omenjenim statusom enkrat na leto, tradicionalno v prostorih slovenskega društva, organizira Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945 – Krajevna organizacija Zagreb v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Slovenije v Zagrebu. V imenu veleposlaništva sta člane tokrat sprejela ministrica svetovalka **Tamara Plankar** in strokovni sodelavec **Sebastian Jajtić**. Ker je državljanov s priznanim statusom žrtve vojnega nasilja iz leta v leto manj, bodisi zaradi umrljivosti bodisi jim prihoda v Slovenski dom

ne omogoča bolezen, da bi to osebno uredili, je bilo na tokratnem srečanju slišati pobude, da bi v prihodnje pristojni uslužbenci veleposlaništva te slovenske državljane, ki živijo na območju mesta Zagreba, obiskali na domu. 



Sebastian Jajtić, Tamara Plankar in Elfrida Petek. Foto: if

USTVARJALNA DELAVNICA

Šopkova velikonočna razstava

Ustvarjalna delavnica, ki deluje v Slovenskem domu Zagreb, je tudi letos s svojo razstavo obeležila največji krščanski praznik in v predvelikonočnem času 25. marca postavila razstavo novih del njenih članic

 Stanka Novković

V Prešernovi dvorani Slovenskega doma Zagreb so ustvarjalke in članice Šopka svoja nova dela pokazale številnim obiskovalcem, ki zvesto spremljajo delo sekcije. Delavnica deluje že enaindvajset let in, kot je videti, njenim članicam navdiha res ne manjka. Na letošnji velikonočni razstavi so pokazale steklene predmete, poslikane s cvetličnimi in sadnimi motivi, pa tudi slike in pirhe, okrašene z

novo naučeno tehniko *quilling*, imenovano tudi papirni filigran. *Quilling* je ustvarjalna tehnika zvijanja pisanih papirnatih trakov in lepljenja na površino. Na ta način lahko na površini ustvarite najrazličnejše oblike, pa tudi nakit in okraske s 3D učinkom, če ste le potrpežljivi in imate spretne prste. Kot se zdi, Šopkovke vse to imajo, kar potrjujejo vsi izdelki, ki smo jih videli na letošnji razstavi. Ustvarjalke so za svoja

dela od številnih obiskovalcev prejele veliko pohval. Razstavo je odprl predsednik Slovenskega doma Zagreb **Darko Šonc**, ki je pohvalil marljivost in domišljijo članic delavnice, vsaki pa je podaril tudi vrtnico. Šopkove razstave so vedno priložnost za prikaz rezultatov dela ustvarjalk delavnice in pridobitev

povratnih informacij ter vtisov obiskovalcev. Obenem so te razstave tudi lepa priložnost za srečanja in druženje z dragimi prijatelji. Letošnja razstava je bila prav to. Po »uradnem delu« in ogledu razstave je v klubu Moja dežela sledila pogostitev, vzdušje pa je bilo zelo veselo in živahno. 🇸🇮



Šopkovke s predsednikom Slovenskega doma Zagreb Darkom Šoncem.



Obiskovalci so si razstavo z zanimanjem ogledali in poklepetali z ustvarjalkami. Vse foto: akm



V Šopkovi ustvarjalni delavnici so nastali različni izdelki.



Trideset autora u zajedničkom prostoru i stvaranju

Skupna izložba *Trinaest godina u službi umjetnosti*, otvorena 14. siječnja u Slovenskom domu Zagreb, predstavila je presjek suvremenog likovnog stvaralaštva okupljenog oko portala *Ludvig dizajn* – platforme koja već trinaest godina sustavno prati, povezuje i promovira umjetnike različitih generacija, poetika i likovnih senzibiliteta.

 Željko Bedić



Akademski slikar Nedeljko Tintor i Željko Bedić iz *Ludvig dizajna* (s lijeva). Foto: Gordan Kos

Sudjelovali su: **Alenka Tominac, Anica Gašpar, Anica Lacković, Anita Kunić, Asmira Kremenović, Branka Zobenica, Danica Kuštrak, Davorka Borić, Dubravka Kuzmić, Gordana Marić, Gordana Vukasović, Jasenka Smrekar, Ljiljana Tršan, Marija Omazić, Marija Tokić, Mira Čikardić, Nadica Tomšić, Olgica Softić, Pina Perović, Rikarda Matić, Sanja Perković, Sasina Sulejmani, Sonja Medar-Grozdančić, Valentina Dujela, Veseljka Kos, Vesna Robotić, Vesna Zvonarević, Zlata Županić, Zvezdana Žužić, Žana Bašić-Zuccolo i Željka Šebalj Košić.**

Izložba je okupila trideset autorica i autora koji se, unatoč razlikama u izrazu i tehnici, susreću u zajedničkom prostoru dijaloga, razmjene i vizualnoga pripovijedanja. Zastupljeni radovi obuhvaćaju širok raspon likovnih pristupa – od figuracije i portreta, pejzaža i motiva prirode do apstraktnih i simboličkih kompozicija te kombiniranih tehnika. Svaki autor donio je osobni rukopis i vlastitu interpretaciju svijeta, pri čemu se radovi ne nadmeću već nadopunjuju, tvoreći slojevitcu cjelinu suvremenog likovnog izraza. U mnogim djelima naglašena je emotivna komponenta – introspekcija, sjećanje, unutarnji mir, ali i nemir suvremenog trenutka. Jim priroda u Slovenski dom ne omogoća bolezen, da bi to osebno uredili, je bilo na tokratnem srećanju slišati pobude, da bi v prihodnje pristojni uslužbenci veleposlaništa te slovenske državljanke, ki živijo na območju mesta Zagreba, obiskali na domu.

Dinamičnost u raznolikosti

Posebna vrijednost izložbe jest da nije okupila autore oko jedne teme ili stila, već oko ideje zajedništva u stvaranju. Upravo ta raznolikost učinila je izložbu dinamičnom i otvorenom, pružajući posjetiteljima mogućnost čitanja radova na više razina – estetskoj, emocionalnoj i simboličkoj. Pejzaži se pojavljuju kao prostor tišine i unutarnjeg skloništa, figura kao nositelj identiteta i osobne priče, dok apstraktni radovi otvaraju prostor slobodne interpretacije i intuitivnog doživljaja.

Izložba istovremeno svjedoči o dugogodišnjem radu portala *Ludvig dizajn* kao mjesta susreta umjetnika, publike i likovne kritike. Tijekom godina djelovanja, portal je postao svojevrsno neformalno udruženje umjetnika koje povezuje zajednički interes za kvalitetno likovno stvaralaštvo, kontinuirani rad i vidljivost na kulturnoj sceni. Ova izložba tako je predstavila pregled radova i potvrdu trajanja, kontinuiteta i važnosti zajedničkog kulturnog djelovanja.



PREDAVANJE

Milan Sunko: heraldički umjetnik slovenskih korijena

U organizaciji Hrvatsko – slovenskog društva prijateljstva i uz svesrdnu susretljivost domaćina, Kulturno prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb, održano je predavanje posvećeno liku i djelu Milana Sunka, kojemu su nazočili i uzvanici i članovi Slovenskog doma Zagreb.



Mladen Veličković, v. r., predsjednik Hrvatsko - slovenskog društva prijateljstva

Predavanje je održao autor monografije o Milanu Sunku, doc. dr. sc. **Željko Heimer**, koji je na briljantan način, uz obilje faktografija i slikovnih prikaza, dočarao povijesno razdoblje s početka 19. stoljeća te iznimno bogat umjetnički opus ovoga heraldičkog umjetnika. Pomnom analizom dostupne arhivske građe, koja je nakon umjetnikove smrti bila raštrkana po privatnim zbirkama i arhivima diljem Europe, predavač je pružio cjelovit uvid u Sunkov stvaralački rad. Milan Sunko bio je jedan od najznačajni-

Gotovo posve zaboravljen u hrvatskoj i slovenskoj historiografiji

Unatoč međunarodnoj slavi, Sunko je s vremenom bio gotovo posve zaboravljen u hrvatskoj i slovenskoj historiografiji. Monografija *Milan Sunko – heraldički umjetnik svjetskog glasa* nastoji ispraviti ovu nepravdu i potaknuti daljnje istraživanje opusa ovoga hrvatskog umjetnika slovenskih korijena. Dio njegovih radova danas se čuva u Nacionalnom muzeju moderne umjetnosti u Zagrebu. Predavač i autor monografije,

objavljene 2024. godine u nakladi Družbe Braće Hrvatskoga Zmaja, doc. dr. sc. Željko Heimer, predsjednik je Hrvatskoga grboslovnog i zastavoslovnog društva te predsjednik FIAV-a – Međunarodne federacije veksiloloških udruga, koja okuplja više od pedeset članica, istaknuti je hrvatski veksilolog (stručnjak za zastave), heraldičar i umirovljeni časnik Oružanih snaga RH. 🇩🇪




Željko Heimer dočarao je povijesno razdoblje s početka 19. stoljeća te iznimno bogat umjetnički opus Milana Sunka. Foto: Mladen Veličković

jih heraldičkih umjetnika svoga vremena. Rođen je 5. prosinca 1860. u Zidanom Mostu u Sloveniji. Osnovnu školu završio je u Petrinji, a srednju u Rijeci. Studirao je arhitekturu i slikarstvo na Akademiji u Beču. Profesionalnu karijeru razvio je upravo u Beču, surađujući s vodećim austrijskim heraldičarima a bio je i dopisni član Francuskog heraldičkog vijeća. Zbog svojih zasluga uvršten je među odabrane pojedince kojima je posmrtno odana posebna počast posljednjim počivalištem za zaslužne građane u arkadama zagrebačkog Mirogoja, uz Petra Zrinskog i Franu Krstu Frankopana, Ivana Antuna Zrinskog te vođe rakovičke bune Eugena Kvaternika i njegove suradnike.

Zbog svojih zasluga Sunko je uvršten među odabrane pojedince kojima je posmrtno odana posebna počast posljednjim počivalištem za zaslužne građane arkadama zagrebačkog Mirogoja, uz Petra Zrinskog i Franu Krstu Frankopana, Ivana Antuna Zrinskog te vođe rakovičke bune Eugena Kvaternika i njegove suradnike.

»Verjamem, da glasba povezuje ljudi«

Stanka Herak je članica Slovenskega doma Zagreb že skoraj pet desetletij. Mlado dekle je v Zagreb pripeljala ljubezen, Slovenski dom pa je zanjo oaza slovenstva sredi hrvaške prestolnice, v kateri se prek zborovskega petja slovenskih melodij vrača v rodno Belo krajino.

 Ivanka Filipan

V pogovoru s Stanko Herak, dolgoletno aktivno članico Slovenskega doma Zagreb, začutiš življenjsko zgodbo, ki zveni kot znana, a vendar drugačna, kakor je drugačna zgodba vsakega od nas. Njeno otroštvo pod belokranjskimi brezami je bilo že zgodaj prežeto z vsakdanjim delom, saj je družina Nemanič, v kateri so se rodili trije otroci, od katerih je Stanka najmlajša, živela izključno od kmetijstva.

Od nekdanj je rada brala, zato sta se starša odločila, da bo kmetijo prevzel brat, Stanka in sestra pa bosta nadaljevali s šolanjem. Pot v osnovno šolo v Metliki, dolgo štiri kilometre, je vsak dan prepešala dvakrat, a je ni čutila kot breme, saj je bilo to tudi mesto za druženje in za drobne otroške nagajivosti. Po zaključku



Je tudi članica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, upravnega odbora Društva in uredništva glasila Novi odmev, za katerega redno prispeva obvestila in članke. Foto: osebni arhiv

osnovne šole se je vpisala na gimnazijo v Novem mestu, potem pa na Pedagoško akademijo v Ljubljani. Vsak konec tedna se je vračala domov v Boldraž in se družila z vrstniki iz okolice svojega domačega kraja. Poleti so se mladi pogosto zbirali na kopanju v Kolpi in prav tu ob Kolpi, ki takrat ni bila mejna reka, je spoznala svojega življenjskega sopotnika iz sosednje vasi, ki je že spadala pod Hrvaško. Po odločitvi o skupnem življenju sta se oba preselila v Zagreb, kjer sta si uredila hišo, ki je postala njun dom.

Ohranila je stik s slovensko besedo

Pri iskanju službe v hrvaškem šolstvu je bila Stanki oteževalna okoliščina nepoznavanje hrvaškega knjižnega jezika, a ni obupala. Pospešeno in brez večjih težav se je učila pravil jezika, ki ga je sicer govorno dobro obvladala, saj leži njena vas na zdajšnji meji s Hrvaško, ljudje iz soseščine pa so se ves čas družili in sporazumevali. Po treh letih od preselitve v Zagreb se je zaposlila v osnovni šoli kot učiteljica zgodovine in zemljepisa, saj ni želela pustiti svojih sanj o učiteljevanju. Kot učiteljica je delala do upokojitve.

V Slovenski dom Zagreb se je včlanila takoj po prihodu na Hrvaško, torej že leta 1979. Želela je ohraniti stik z domovino in s slovensko besedo. Na začetku se ni aktivno vključevala v delo slovenske skupnosti, saj ji čas to ni dopuščal. Večino časa je bila namreč sama s tremi otroki, saj je delo soproga na usposabljanju telefonskih central po tedanji državi in v tujini za ERNT (Ericsson Nikola Tesla) zahtevalo daljše odsotnosti. Po 22. letih zakona je po

Stanko Herak veseli, da Novi odmev berejo tudi člani njene družine, radi ga prelistajo tudi znanci, saj je zadnjih nekaj številčk postal prijetnejši in zanimivejši za branje.



V gimnaziji je z veseljem igrala klavir.
Foto: osebni arhiv

Stanka
verjame,
da glasba
resnično
povezuje
ljudi in svojo
ljubezen do
petja strne z
znano misljo:
Glasba je
univerzalni
jezik, razumljiv
vsem ljudem!



Stanka je tudi članica kreativne delavnice Šopek, ki deluje v okviru Slovenskega doma Zagreb. Foto: if

tragični izgubi moža ostala sama s tremi hčerkami in skrbela, da jim omogoči varen dom, v katerem bodo kljub nenadomestljivi izgubi našle dovolj ljubezni in toplote. Njena upornost, delavnost in nemejena ljubezen do hčera, so ji pomagale preživeti verjetno najtežje trenutke na njeni življenjski poti.

Po upokojitvi je zopet našla čas za vključitev v delo v Slovenskem domu. Najprej se je včlanila v pevski zbor in leta 2015 prevzela njegovo predsedovanje. Od takrat koordinira nastope zbora doma in v tujini, skrbi za sodelovanje na različnih zborovskih revijah, predvsem po Sloveniji. »Najbolj ponosna sem na plaketo, ki smo jo nedavno dobili na reviji zborov v Šentvidu pri Stični za 45 let sodelovanja,« pove s ponosom. »Izjemno me veseli petje v zboru, saj prepevamo slovenske pesmi, ki me vrnejo v domovino, vodja zbora Ivica Ivanović pa raztegne meh harmonike, tako da so melodije še lepše in bolj zvoneče. Žal, pa ugotavljam, da nas je iz leta v leto vse manj.

Ponosna sem na 25 pevcev, kolikor nas sedaj poje v zboru in redno ter vztrajno prihajamo na vaje.« Stanka upa, da se bodo vendarle našli mlajši glasovi, ki bodo v zbor prinesli osvežitev. Prihodnost zbora vidi v pridobitvi novih članov, da pa bi se to zgodilo, bi morali razširiti glas zunaj »ozkega« članstva v Slovenskem domu in delovanje zbere predstaviti na družbenih omrežjih in drugih medijih.

Stanki
posebno
radost
prinašajo
trije vnučki,
ki jim, kot
dobra
kuharica,
rada skuha
domačo
slovensko
jed.



V Slovenski dom Zagreb se je včlanila takoj po prihodu na Hrvaško, leta 1979.
Foto: if

Redno piše tudi za Novi odmev

Stanka je tudi članica kreativne delavnice Šopek, ki deluje v okviru Slovenskega doma. V tej dejavnosti izdelujejo izdelke iz različnih materialov, njihove kreacije, ki so običajno povezane s prazniki, z običaji ali dogodki, pa si lahko ogledamo na občasnih razstavah. Prav tako je članica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, upravnega odbora Društva in uredništva glasila Novi odmev, za katerega redno prispeva obvestila in članke, predvsem o delovanju zbora in o dogajanjih na področju kulture. Veseli jo, da Novi odmev berejo tudi člani njene družine, radi pa ga prelistajo tudi znanci, saj je zadnjih nekaj števil postal prijetnejši in zanimivejši za branje.

Razen omenjenih aktivnosti rada potuje, spoznava nove kraje in običaje, zato se z veseljem poda po poteh naravnih znamenitosti tako Hrvaške kot Slovenije. Posebno radost ji prinašajo trije vnučki, ki jim kot dobra kuharica rada skuha domačo slovensko

jed, njena belokranjska pogača pa gre v slast tako domačim, kakor tudi prijateljem na Hrvaškem, ki te okrogle krušne poslastice sicer ne poznajo.

Ves čas bivanja zunaj domovine Stanka ohranja stike s svojimi sorodniki v Sloveniji. Pogosto obiskuje domačo hišo, v kateri po smrti brata živi nečak z družino. Enkrat letno imajo tradicionalno srečanje sorodnikov, ki izhajajo iz družine Nemanič. To je veselo druženje, kjer ne manjka smeha, morda se potочи tudi kakšna solza, snidenje pa vedno zaključijo s slovensko pesmijo, ki jih povezuje in med njimi splete še močnejše vezi. Ob tej pesmi se Stanka vrne v svojo mladost, na steljnike med breze, na zasanjano zeleno Kolpo, na pomladno jurjevanje. Ob vrnitvi v Zagreb del te domačnosti najde prav med svojimi ljudmi v Slovenskem domu in v melodijah zborovskega petja. Verjame, da glasba resnično povezuje ljudi in svojo ljubezen do petja strne z znano mislijo: Glasba je univerzalni jezik, razumljiv vsem ljudem!



POSLOVILI SO SE



Ivan Bernetič (9. 3. 1934 – 8. 1. 2026)

Zapustil nas je dolgoletni član Slovenskega doma Zagreb – Ivan Bernetič. Rodil se je kot šesti od osmih otrok v revni kmečki družini iz Ocizle. Zaradi hude revščine so ga starši začasno poslali v Zagreb k mamini sestri. To začasno bivanje pri njegovi teti se je Ivanu spremenilo v doživljenjsko bivanje na Hrvaškem.

Ivan je imel svojo zidanico z nekaj zemlje v Samoboru, kjer je živel z ženo. Veliko veselje so mu prinašali tudi motorji in predvsem zborovsko petje. Bil je dolgoletni član MePZ Slovenski dom Zagreb ter krajši čas tudi mešanega duhovnega zbora A. M. Slomšek.

Po njegovi želji ga je pevski zbor pospremil na njegovo zadnje počivališče v Samoboru s tradicionalnima slovenskima pesmima Lipa in Ko so fantje proti vasi šli.

Ivana bomo pomnili kot posebnega in zelo ponosnega Slovenca. Naj mu bo lahka zemlja. (cpu)



ZVEZA SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Le z dialogom utrjujemo položaj slovenske manjšine

S poslancem za albansko, bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko manjšino Arminom Hodžićem je dogovorjeno redno srečevanje na vsakih šest mesecev, pravočasno obveščanje o pomembnih dogodkih ter nadaljnja krepitev sodelovanja.

 Marija Mica Kotnik

Predstavniki slovenskih društev na Hrvaškem so se 16. februarja v hrvaškem saboru srečali s poslancem za albansko, bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko manjšino **Arminom Hodžićem**. Delegacijo sta vodila predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Barbara Antolić Vupora** in njen namestnik **Silvester Kmetič**, ob navzočnosti predstavnice Veleposlaništva Republike Slovenije v Zagrebu **Tamare Plankar** ter številnih predstavnikov slovenskih društev iz Zagreba, Reke, Pule, Labina, Poreča, Lovrana in Buzeta. Poslancu so predstavili ključne izzive, s katerimi se soočajo slovenska društva na Hrvaškem, obenem so bili že načrtani prvi konkretni koraki za njihovo reševanje. Poslanec Hodžić je izrazil pripravljenost, da izpostavljene

pobude posreduje pristojnim institucijam ter da društva obiše tudi na terenu. Dogovorjeno je bilo redno srečevanje na vsakih šest mesecev, pravočasno obveščanje o pomembnih dogodkih ter nadaljnja krepitev sodelovanja. Rdeča nit sklepa je bila, da le z dialogom, povezovanjem in konkretnimi ukrepi utrjujemo položaj slovenske



Predstavniki slovenskih društev pri njihovem poslancu Arminu Hodžiću v saboru.
Foto: www.arminhodzic.hr

Hodžić na Reki, v Lovranu in Pulju

V okviru delovnega obiska Primorsko-goranske in Istrske županije je poslanec Armin Hodžić v marcu obiskal slovenska kulturna društva na Reki, v Lovranu in Pulju.

Poslanec Armin Hodžić se je s predstavniki slovenskih društev pogovarjal o delu društev, kulturnih programih in vprašanjih, pomembnih za slovensko narodno manjšino na tem območju. Razp-

ravljali so tudi o projektih ohranjanja identitete ter potrebah in izzivih, s katerimi se sooča slovenska manjšina na terenu. V konstruktivnih pogovorih so posebej izpostavili pomen dialoga in sodelovanja.

Slovenski dom KPD Bazovica je središče za Slovence

Na Reki je srečanje potekalo s predstavniki Slovenskega doma KPD Bazovica, kjer sta poslanka Hodžića pozdravila predsednica **Jasmina Dlačić** in podpredsednik **Milan Grlica** s sodelavci. Ob tej priložnosti so si ogledali Slovenski dom na Reki, predstavniki društva pa so predstavili dejavnosti in programe, namenjene ohranjanju slovenščine, kulture in identitete, s poudarkom na vlogi doma kot osrednjega mesta za zbiranje in delo društvenih sekcij.

Prostorska stiska v SKD Snežnik

Hodžić je obisk nadaljeval v Lovranu, kjer ga je sprejel predsednik Slovenskega kulturnega društva Snežnik **Boris Hrvatinić**. Pogovarjali so se o programih, ki jih društvo izvaja, ter spregovorili o izzivih, s katerimi se sooča slovenska skupnost na tem območju, zlasti pri zagotavljanju ustreznega prostora za dejavnosti in organizaciji dejavnosti.



Armin Hodžić se je v Lovranu srečal s predstavniki SKD Snežnik.



Viviana Velkavrh, Marija Maca Langer, Danica Avbelj, Armin Hodžić, Lidija Oštir in Bojan Bukovnik (z desne).

Vse foto: www.arminhodzic.hr



Sandra Grudenić, Armin Hodžić, Jasmina Dlačić (prva vrsta z leve), Boris Rejec, Nataša Grlica, Milan Grlica (druga vrsta z leve).

V Primorsko-goranski županiji sta bila slovenščina in slovenska kultura uvedena tudi kot izbirna predmeta v šolah (Osnovna šola »Pečine« in Osnovna šola »Kozala«), pouk slovenskega jezika pa poteka tudi v vrtcu »Bulevard«.

SKD Istra ohranja slovenski jezik v Istarski županiji

Poslanec Hodžić je obisk sklenil v Pulju, kjer se je srečal s predstavniki Slovenskega kulturnega društva Istra, sprejela ga je predsednica **Danica Avbelj**. Ogledali so si Slovenski dom v Pulju ter mu predstavili projekte in kulturne dejavnosti, ki jih društvo izvaja za ohranjanje slovenščine, tradicije in kulturne identitete v Istrski županiji. Pomemben korak v razvoju dela društva je povezan z rešitvijo prostorskega vprašanja in ustanovitvijo Slovenske hiše, ki je postala središče ustvarjalnih delavnic, pouka slovenščine in programskih dejavnosti, vključno s kulturnimi dogodki, kot sta Dnevi slovenske kulture in Dnevi slovenskega filma v Pulju.

Predstavnik Hodžić se je gostiteljem zahvalil za topel sprejem in poudaril pomen nadaljnega sodelovanja in institucionalne podpore projektom narodnih manjšin, ki prispevajo k ohranjanju jezika, kulture in tradicije ter razvoju dobrih odnosov znotraj lokalne skupnosti. (mmk)



SLOVENC NA HRVAŠKEM

Slovenski arhitekti hrvaškega šolstva in kulture, 1. del

V pričujočem nizu prispevkov raziskujemo globoke in trajne sledi, ki so jih slovenski intelektualci pustili v hrvaškem kulturnem in prosvetnem prostoru. Osredotočamo se na obdobje, ko so slovenski učitelji in pisci delovali kot ključni graditelji mostov med narodoma, s čimer so neizbrisno zaznamovali razvoj hrvaškega šolstva, književnosti in publicistike.



Dr. Kristina Riman

Slovensko-hrvaške vezi niso le rezultat geografske bližine, temveč plod stoletnih kulturnih in intelektualnih izmenjav, ki so svojo najmočnejšo dinamiko dosegle v obdobju oblikovanja modernih narodnih identitet. V tem procesu so slovenski intelektualci na Hrvaškem delovali kot ključni graditelji mostov, njihova vloga pa je bila še posebej izrazita na področju šolstva, književnosti in publicistike. Ti trije stebri so

Šolstvo je predstavljalo temeljno platformo za prenos znanja in naprednih pedagoških metod.

omogočili vzajemno spoznavanje in krepitev slovenske vzajemnosti v okviru takratnih političnih struktur. Šolstvo je predstavljalo temeljno platformo za prenos znanja in naprednih pedagoških metod. Slovenski učitelji in profesorji, ki so prihajali na Hrvaško, niso bili le strokovnjaki v svojih disciplinah, temveč so s seboj prinašali vizijo modernizacije družbe skozi izobraževanje. Kot avtoritete v lokalnih okoljih so neposredno vplivali na razvoj hrvaškega šolskega sistema, od osnovnih šol do gimnazij v mestih, kot so Zagreb, Varaždin, Reka in Osijek.

Nosilci napredka in kulture

Na področju književnosti in publicistike so ti intelektualci opravljali dvojno vlogo: slovenski publiki so v literarnih in strokovnih revijah (kot sta Ljubljanski zvon in Dom in svet) poročali o hrvaškem kulturnem in druž-

benem utripu, hkrati pa so v hrvaškem tisku (Vienac, Obzor, Sv. Cecilija) uveljavljali slovensko misel. Njihovo delovanje je bilo usmerjeno v informiranje bralca o dogajanju v sosedstvu, s čimer so sistematično zmanjševali razdalje med narodoma in krepili zavest o skupnem kulturnem prostoru.

Vezi med slovenskimi in hrvaškimi kraji so intenzivne že stoletja, razlogi za to povezovanje pa so bili vidni na ekonomski, politični, umetniški in znanstveni ravni. Obdobje od sredine 19. do sredine 20. stoletja velja za »zlato dobo« slovenstva na Hrvaškem, saj je takrat angažma slovenskih intelektualcev najmočnejše vplival na razvoj okolja, v katerem so delovali.

Obdobje od sredine 19. do sredine 20. stoletja velja za »zlato dobo« slovenstva na Hrvaškem.

Med številnimi poklici so prav učitelji in šolniki tvorili najštevilčnejšo skupino intelektualcev, kar priča o njihovi ključni vlogi pri modernizaciji družbe. Razlogi za prihod slovenskih šolnikov so bili različni, pogosto povezani s službeno zaposlitvijo ali premestitvami znotraj takratne Monarhije. Učitelj je bil v tistem času velika avtoriteta, pogosto eden redkih šolanih posameznikov v skupnosti, zlasti na podeželju. Slovenski šolniki so s seboj prinašali visoke pedagoške standarde in strokovnost, ki je bila nujno potrebna hrvaškemu šolstvu v razvoju. Njihova prisotnost je bila vidna v skoraj vseh večjih hrvaških mestih, kjer so delovali kot nosilci napredka, znanosti in kulture.

Janez Trdina: Svobodomiselni učitelj in kronist naroda

Janez Trdina (1830–1905) je bil eden najvidnejših slovenskih intelektualcev, ki je na Hrvaškem pustil neizbrisen pečat kot profesor, književnik in neustrahšen narodni buditelj. Po študiju zgodovine in geografije na Dunaju pod mentorstvom znamenitega Frana Miklošiča je svojo profesorsko pot začel v Va-




Foto: www.dlib.si

raždinu nato pa se preselil na Reko, kjer je poučeval dvanajst let. Bil je znan po svojem gorečem »slovan-skem patriotizmu«, ki ga je dosledno in neustrahšno vpletal v pouk zgodovine. Kot pedagog je Trdina zavračal suhoparno podajanje dejstev; v mlada srca je želel zasaditi ljubezen do svobode in sovraštvo

do vsakršnega narodnega zatiranja. Zaradi njegove svobodomiselnosti, ostre kritike cerkvenega mračnjaštva in zavračanja političnega oportunitizma so ga takratne oblasti po dolgotrajni preiskavi prisilno upokojile. Na Reki je bil med dijaki izjemno priljubljen, saj je bil eden redkih profesorjev, ki ni uporabljal ovaduhov, temveč je odkrito obsojal ovajanje ter spodbujal kritično mišljenje in narodno ponos. Bil je med dijaki izjemno priljubljen, saj je bil eden redkih profesorjev, ki ni uporabljal ovaduhov, temveč je odkrito obsojal ovajanje ter spodbujal kritično mišljenje in narodno

Mojster ljudskega jezika

Po upokojitvi se je preselil v Novo mesto, kjer se je v celoti posvetil etnografiji, zbiranju ljudskega izročila in pisateljstvu. Njegova najpomembnejša dela, kot sta zbirka *Bajke in povesti o Gorjancih* ter spomini *Bahovi huzarji in Iliri*, predstavljajo vrh slovenske realistične proze. Trdina je bil pravi mojster ljudskega jezika; s toplim humorjem, a hkrati z ostro satiro je opisoval ljudsko praznoverje, običaje in socialne krivice. Njegov slog odlikujejo preprost izraz, plastično opisovanje narave in ljudi ter neposrednost, ki bralca pritegne k razmišljanju o moralnih in narodnih vprašanjih. Njegovo literarno delo je bilo globoko prežeto z željo po zblizovanju slovenskega in hrvaškega naroda. Velja za enega najboljših slovenskih pripovednikov, ki je slovensko in hrvaško javnost neizbrisno povezal skozi literarno obdelavo skupnega kulturnega prostora. Kot »slovenski opazovalec« je v svojih delih natančno dokumentiral hrvaško zgodovino in družbene razmere svojega časa, zaradi česar njegov prispevek ostaja neprecenljiv zgodovinski in literarni vir za oba naroda. Trdina ni bil le učitelj v razredu, temveč narodni prosvetitelj, ki je s peresom gradil trajne kulturne mostove. 

Prispevek je rezultat raziskave, ki jo je avtorica izvedla kot gostujoča raziskovalka in štipendistka Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada Republike Slovenije »Ad futura«, v sklopu znanstveno-raziskovalnega projekta na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani.


 Marjana Mirković


Foto: mm

Vasja Simonič (Reka, 1951 – Lovran, 2026)

V 75. letu starosti se je poslovil Vasja Simonič, eden od osrednjih članov slovenske skupnosti na Hrvaškem. Z odhodom tega zanesenjaškega rojaka, ki je naši skupnosti zapustil pomembno dediščino, je nastala velika vrzel. Kot prvi in edini doslej je leta 2004 za manjšinske volitve v Lovranu sam povezal zadostno število narodnostno opredeljenih Slovenk in Slovencev in tako poskrbel za izvolitev Sveta slovenske narodne manjšine Občine Lovran. Leto zatem je tam ustanovil še Kulturno prosvetno društvo Snežnik, ga prizadevno vodil vsa leta in na svečanosti ob jubileju novembra lani uspešno delovanje predstavil tudi s svojo monografijo *Naših prvih 20 let delovanja*, ki jo je napisal za to priložnost.

Vasja Simonič je redno spremljal vsa dogajanja v društv in pripravljaj prispevke tudi za vsakoletno Liburnijsko prilogo. Med drugim je zaslužen tudi za široko razvejano delovanje KPD Snežnik, od začetka sodelujočega s KPD Bazovica na Reki, v okviru Istrske koordinacije pa povezanega predvsem s tamkajšnjimi slovenskimi društvi iz Pulja, Umaga, Poreča, Labina in Buzeta, ter dejavnega tudi v okviru Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in soorganizatorja letnih srečanj (2010, 2018). V vseh mandatih, od leta 2004 dalje, je sodeloval v Svetu slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije (2004-2007, 2007-2022, 2011-2015, 2015-2019, 2019-2023, 2023-2027) in bil zadnjih deset let tudi njegov predsednik. Na žalost mu ni bilo usojeno, da bi na tej dolžnosti dokončal še tretji mandat. S svojimi izkušnjami s področja manjšinske samouprave je h kandidiranju na manjšinskih volitvah in delovanju svetov uspešno spodbudil tudi rojake v Matuljih (2015) in Čabru (2019). Kako aktiven je bil Vasja Simonič, priča tudi podatek, ki ga je navedel v monografiji in govori o tem, kako je s svojim dolgoletnim delom za ohranitev in krepitev slovenske skupnosti na določen način nadaljeval tudi družinsko tradicijo. Njegov oče, Valentin Zdravko Simonič, doma iz Vipavskega Križa, ki je bil kot uslužbenec avstroogrške cesarske pošte premeščen iz Trsta v Opatijo v času pred prvo svetovno vojno, je bil namreč eden od ustanoviteljev prvega slovenskega društva na Kvarnerju leta 1911, ki se je imenovala Slovensko izobraževalno in podporno društvo Volosko – Opatija.

Vasja Simonič nam v lepem in spoštljivem spomini ostaja tudi zato, ker se je pogosto znal zelo jasno, brez dlake na jeziku in kritično ozreti na aktualna dogajanja in opozoriti pristojne v Sloveniji in na Hrvaškem glede položaja slovenske skupnosti ter možnosti za njegovo izboljšanje. Od Vasje Simoniča smo se poleg družine, sorodnikov, prijateljev in znancev na lovranskem pokopališču poslovili tudi člani in rojaki več slovenskih društev s Hrvaške.



Trg osvoboditve: od protesta do izginjanja idealov

Slovensko kulturno društvo Ajda iz Umaga je v sodelovanju z Mestno knjižnico Umag pripravilo literarni večer, na katerem smo gostili pisatelja Andreja Blatnika.

 Vesna Šereš

Za glasbeni uvod je Ženski pevski zbor Ajda zapel dve slovenski ljudski pesmi *Domača hiša* in *Pridi nazaj*. Nato je zbrane predstavnike mestne oblasti, številne člane društva in ostale navzoče pozdravila predsednica društva **Danica Bojković**. Besedo je predala kulturni aktivistki **Ireni Urbič** iz Kopra in ravnatelju Mestne knjižnice Umag prof. **Nevenu Ušumoviću**, ki sta v nadaljevanju vodila pogovor z vsestranskim nagrajenim pisateljem, prevajalcem, urednikom, kolumnistom in izrednim profesorjem na Filozofski fakulteti v Ljubljani dr. **Andrejem Blatnikom**. Podrobneje sta bila predstavljena roman *Trg oslobođenja* in zbirka kratkih zgodb *Ugrizi*, ki sta izšla v hrvaškem prevodu ene najboljših prevajalk iz slovenščine v hrvaščino **Jagne Pogačnik**.

Osebna in družbena preobrazba

Zgodba romana *Trg osvoboditve* se začne junija leta 1988 na protestu proti političnim aretacijam, kjer se spozna mlad par. Razvoj njunega odnosa, ki skozi du-



Neven Ušumović, Andrej Blatnik, Irena Urbič.

hovite dialoge pride do svojega konca predvsem zaradi velikih socialnih razlik, spremljamo vzporedno z razpadanjem starega sistema, osamosvojitvijo in nastajanjem nove države. Hkrati tudi sam junak doživlja prehod, saj iz literarnega kritika postane oglašev-

valski agent. To so trenutki, v katerih vidimo osebno in družbeno preobrazbo. Andrej Blatnik je pripadnik postmodernistične generacije slovenskih prozaistov, ki so se na literarni sceni pojavili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, v obdobju, ki je napovedovalo burna in krvava devetdeseta leta. Osemdeseta leta so bila prežeta z optimizmom in vero v možnost drugačne, svobodnejše družbe, devetdeseta pa so pokazala, kako krhka so bila ta upanja. Iluzija se je začela razblinjati, resničnost tranzicije pa je prinesla socialne razlike, razočaranja in novo vrsto negotovosti. Prav o tem postopnem izginjanju optimizma in soočenju idealov z resničnostjo, kot je poudaril



Nastopil je tudi Ženski pevski zbor Ajda. Obe foto: Vesna Šereš

Umetna inteligenca le za umetne ljudi

Na vprašanje ali lahko umetna inteligenca postane kreativen pisatelj, je Blatnik odgovoril, da ima umetna inteligenca dostop le do že napisanih del in zgolj reproducira ter preureja to, kar že obstaja. »Zagotovo lahko napiše kakšen roman, vendar le za umetne ljudi.« Do takrat pa mi še naprej pridno berimo knjige, saj nas vedno spreminjajo v boljše ljudi. Lep kulturni dogodek smo zaključili s prijetnim druženjem ob domači orehovi potici, ki jo je spekla naša članica **Monika Vračar**.



KARLOVEC

Komedija in drama tujca, ki vstopi v slovensko družino

Slovenski film *Odrešitev za začetnike* in razstava *I Feel Slovenia. I Feel Culture* v Kinu Edison Karlovec sta navdušila. V preddverju Mestne knjižnice Karlovec pa so na ogled postavili ugledno gostujočo dediščinsko razstavo *Spomin Slovenije UNESCO Memory of the World*.

 Marina Delač-Tepšić

V organizaciji Kina Edison Karlovec, Veleposlaništva Republike Slovenije na Hrvaškem in Kulturnega društva Slovenski dom, Karlovec smo si 20. januarja v Kinu Edison v okviru Meseca srednjeevropskega filma in kulture ogledali odličen slovenski film z naslovom *Odrešitev za začetnike* režiserke **Sonje Prosenc**. Ob tej priložnosti je bila odprta tudi razstava slovenske kulturne dediščine *I Feel Slovenia. I Feel Culture* in izvedena degustacija slovenskih vin. Po ogledu filma je sledil pogovor z izvrstno hrvaško igralko **Judito Franković Brdar**, ki je z občinstvom delila zanimivosti o filmu, njegovem nastajanju in številne zakulisne podrobnosti. Film je komedija in drama, ki govori o mladem tujcu **Julien**u, ki vstopi v na videz popolno slovensko družino in razkrije razpoke za njihovo skrbno varovano fasado.



Na ogledu slovenskega filma v Kinu Edison so bile tudi Tihana Tepšić, Vedrana Kovač Vrana, Tamara Plankar, Judita Franković Brdar, Marina Delač-Tepšić (z leve). Foto: N. Silić

Ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, so v preddverju Mestne knjižnice Karlovec postavili na ogled tudi gostujočo dediščinsko razstavo *Spomin Slovenije UNESCO Memory of the World*. V organizaciji Kina Edison Karlovec, Veleposlani-

štva Republike Slovenije na Hrvaškem in Kulturnega društva Slovenski dom, Karlovec smo si 20. januarja v Kinu Edison v okviru Meseca srednjeevropskega filma in kulture ogledali odličen slovenski film z naslovom *Odrešitev za začetnike* režiserke **Sonje Prosenc**. Ob tej priložnosti je bila odprta tudi razstava slovenske kulturne dediščine *I Feel Slovenia. I Feel Culture* in izvedena degustacija slovenskih vin. Po ogledu filma je sledil pogovor z izvrstno hrvaško igralko **Judito Franković Brdar**, ki je z občinstvom delila zanimivosti o filmu, njegovem nastajanju in številne zakulisne-



Razstavo ob praznovanju slovenskega kulturnega praznika so si ogledale tudi Kristina Čunović, Vedrana Kovač Vrana, Marjeta Trkman Kravar, Marina Delač-Tepšić, Tamara Plankar (z leve). Foto: Tihana Tepšić

podrobnosti. Film je komedija in drama, ki govori o mladem tujcu **Julien**u, ki vstopi v na videz popolno slovensko družino in razkrije razpoke za njihovo skrbno varovano fasado. Ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, so v preddverju Mestne knjižnice Karlovec postavili na ogled tudi gostujočo dediščinsko razstavo *Spomin Slovenije UNESCO Memory of the World*. Razstava predstavlja izbor prvih deset enot slovenske dokumentarne dediščine vpisanih na Slovensko nacionalno listo UNESCO programa *Spomin sveta*.

Spomini na babičino kuhinjo tudi v Karlovcu

Organizatorji razstave v Karlovcu so bili Veleposlanstvo Republike Slovenije na Hrvaškem, Kulturno društvo Slovenski dom, Karlovec in Mestna knjižnica Karlovec. Razstava prikazuje najpomembnejše zgodovinske pisne vire in dokumente, ki simbolično predstavljajo ključne prelomnice v razvoju slovenske kulture in naroda – od najstarejših zapisov slovenske pisane besede do pomembnih pravnih, kulturnih in znanstvenih dosežkov. Razstavo je pripravil Slovenski nacionalni odbor programa Memory of the world, ki deluje v okviru Slovenske nacionalne komisije za UNESCO, v sodelovanju z Arhivom Republike Slove-

nije. Pokroviteljica razstavnega projekta je predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar. V okviru obeleževanja Prešernovega dne so karlovkemu občinstvu predstavili tudi dvojezično knjigo Spomini na babičino kuhinjo / Sjećanja na bakinu kuhinju, avtorice Marjete Trkman Kravar, ki je izšla lani decembra ob pomoči Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in Slovenskega doma Zagreb. Dogodek so organizirali v sodelovanju z Mestno knjižnico in Slovenskim domom Zagreb. V glasbenem delu programa je nastopila učenka Glasbene šole Karlovec Lorena Kiš. Po predstavitvi je sledilo priložnostno druženje ob prigrizku slovenskih jedi.



ZADAR

Novi načrti za nova dogajanja

Slovensko kulturno društvo Lipa, Zadar je 13. februarja v multimedijki dvorani Mestne knjižnice Zadar obeležilo največji slovenski kulturni praznik, Prešernov dan, imeli pa so tudi enaindvajseto redno skupščino društva, pod motom Kultura nas povezuje.

 Darja Jusup

Za uvod v dogodek je predsednica društva **Darja Jusup** podrobno predstavila vse uspešno zaključene projekte v letu 2025 in ob tem izpostavila praznovanje 20. obletnice Društva ter napovedala vse projekte in aktivnosti, ki jih želijo izvesti v letošnjem letu. Med njimi so: razstava del **Tatjane Bajlo** in **Evelin Dorkin-Gregov** ob mednarodnem dnevu žena; predavanje muzikologinje dr. sci. **Nade Bezić** ob 125. rojstnem dnevu pisateljice in skladateljice Vida Rudolf; nastop Folklorne skupine »Ajda« v sodelovanju s SKD Ajda, Umag na Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti; organizacija retrospektivnih razstav na Sejmu cvetja v Sv. Filipu in Jakovu; Slovenski teden v Biogradu na moru; retrospektiva v SKD Triglav, Split in Slovenski dom, KPD Bazovica, Reka; organizacija 19. mednarodne likovne kolonije Jože Arzenšek 2026 in udeležba na Vseslovenskem srečanju. Finančno poročilo za lansko leto in načrt za leto 2026 je predstavila **Katarina Bezić**, predsednica Nadzornega odbora Društva.



Nastopajoči na praznovanju slovenskega kulturnega praznika.
Foto: Rafaela Štulina

Zadrski Slovenci so uspešni

Društvo je lani praznovalo 20. obletnico delovanja, ob kateri je izšla monografija Slovensko kulturno društvo Lipa, Zadar. »Še naprej spodbujamo mednarodno sodelovanje in ohranjanje slovenskih običajev,« je na redni letni skupščini še dejala predsednica Darja Jusup in posebej poudarila, da so zadrski Slovenci uspešni in visoko integrirani v hrvaško družbo. Od maja 2024 v Zadru potekajo organizirani dopolnilni tečaji slovenščine s podporo Ministrstva za šolstvo RS in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Na začetku kulturnega dela programa je o pomenu



Nastopil je tudi Zbor Waldorfske šole Ljubljane. Foto: Katarina Bezić

Prešernovega dneva spregovorila **Tatjana Bajlo**, članica SKD Lipa, Zadar. Nato je v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico (SIM) iz Ljubljane nastopila **Bilka Peršič**, harfistka iz Kopra.

Razveselili so nas tudi nastopi mladinske skupine dopolnilnega pouka slovenščine z recitacijami poezije iz zbirke **Tomaža Lavriča: Gabrijela Brkić - Osa in čmrlj, Maria Zorića - Dve muhici v »Mlek«, Lea Šimičevića - Piknik**. Nastopila je še skupina odraslih z recitacijo pesmi *Bodimo sonce mi*, avtorja **Andreja Rozmana - Roze**. Nastopili so tudi člani zbora staršev Waldorfske šole iz Ljubljane, gostja pa je bila Danica Dyllong iz Slovenskega društva v Düsseldorfu. Na koncu so člani društva v sproščenem vzdušju ob spremljavi harmonike zapeli slovensko ljudsko pesem *Slovensko dekle*. SKD Lipa, Zadar, ki ima 95 članov, s skromnimi sredstvi deluje z ljubeznijo do svojih korenin in slovenščine. V imenu Društva SIM Ljubljana je prisotne pozdravila tajnica **Ženja Simonič**, ki je v znak zahvale prejela sliko **Stanke Novković**, nastalo na likovni koloniji. Predsednica društva Darja Jusup se je vsem zahvalila za udeležbo in dolgoletno podporo ter poudarila, da takšna srečanja potrjujejo pomen ohranjanja kulturne identitete s skupnimi programi in srečanji.



ZADAR

Bralna značka Slovenije spodbuja bralno kulturo

Na delavnici branja smo vnovič podoživeli užitek branja in se spomnili, da smo take občutke začutili, ko so nam babice in mame brale pravljice, ali ko smo se pozneje o prebranih knjigah pogovarjali s prijatelji.

 Tatjana Bajlo, učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine v Zadru

Čprav se zavedamo, da je branje pomembno in da nas knjige spremljajo skozi vse življenje, še vedno vse manj beremo. Iz knjig se učimo, odkrivamo vso znanje, ki so ga ljudje v preteklih časih shranili v kamnu, glini, papirusu, pergamentu, papirju ... In tudi danes, v času računalnikov in umetne inteligence, še vedno komuniciramo v obliki pisanih sporočil in dokumentov ...

Društvo Bralna značka Slovenije ima že dolga leta pomembno vlogo pri spodbujanju bralne kulture med mladimi in odraslimi ter v popularizaciji branja. Zato smo v Zadar povabili podpredsednico Društva mag. **Tilko Jamnik**, da našim učencem dopolnilnega pouka slovenščine pove nekaj besed o medgeneracijskem branju. Čeprav odrasli in otroci pri nas večinoma beremo v hrvaščini, smo z velikim zanimanjem



Učenci dopolnilnega pouka v Zadru z mag. Tilko Jamnik (stoji).
Foto: Tatjana Bajlo

sodelovali na delavnici branja slovenske novejšje humoristične poezije skrivnostnega avtorskega dvojca **Tomaža Lavriča** in **Lovra Matiča** iz zbirke *Mali črv Oto in druga golazen*.

V zelo prijetnem vzdušju pod vodstvom izkušene in govorniško spretno Jamnikove, smo vsi spet občutili užitek ob branju in se spomnili, da smo take občutke začutili, ko so nam babice in mame brale pravljice, ali ko smo se pozneje o prebranih knjigah pogovarjali s prijatelji. Mag. Tilki Jamnik, ki je s svojim prihodom v Zadar zelo popestrila naš pouk, se ob tej priložnosti še enkrat zahvaljujemo.



ZADAR

Spoznavali smo lokostrelstvo

Učenci dopolnilnega pouka slovenščine smo obiskali Providurovo palačo v centru Zadra, kjer sta Lokostrelski in Strelski klub Zadar pripravila zanimivo razstavo o lokostrelstvu.

 Tatjana Bajlo, učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine v Zadru

Na predlog **Albine Hrnčević**, članice Slovenskega kulturnega društva Lipa, Zadar in učenke slovenščine, ki se aktivno ukvarja z lokostrelstvom, smo si učenci dopolnilnega pouka slovenščine z veseljem ogledali razstavo o lokostrelstvu v Providurovi palači v središču Zadra. Na razstavi smo se seznanili s športom, ki ga ne poznamo dovolj. Z obiskom razstave pa smo tudi izrazili podporo naši članici Albini, ki je nastopila že na številnih lokostrelskih tekmovanjih in dosegla veliko nagrad. Albina je vsem učencem dopolnilnega pouka približala to, že od nekdaj cenjeno veščino, ki zahteva spretnost, fizično moč in psihično stabilnost. Poleg samokontrole in spoznavanja naravnih zakonitosti je dodaten izziv tudi optimalna nastavitev loka, puščice in dodatne opreme.

Spoznali smo, da je to zanimiv in dinamičen šport za vse generacije, ki je razširjen po vsem svetu. Ob obisku razstave smo tudi izkoristili priložnost in nekaj iz naučenega programa recitali tudi v slovenščini. Na koncu prijetnega večera smo zaželeli Albini in

njenemu klubu še veliko uspeha. Seveda tudi nismo pozabili vsega, kar smo se naučili, pozneje ponoviti na urah slovenščine.



Uspešna lokostrelka Albina Hrnčević. Foto: arhiv društva

Številni dogodki ob slovenskem kulturnem prazniku

 Sandra Grudenic

Dnevi slovenske kulture v Mestni knjižnici Reka

Med 10. in 13. februarjem so v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja, enota Reka ter Mestno knjižnico Reka potekali Dnevi slovenske kulture v Mestni knjižnici Reka. S tem dogodkom so obeležili mesec kulture ter prebivalcem Reke še bolj približali slovensko kulturo na Hrvaškem. V sklopu tega dogodka so organizirali tudi informativni dan za bodoče študente v Sloveniji. Predavala sta dr. sc. **Barbara Riman** (Zgodovina slovenskega (samo) organiziranja v Reki in okolici) in dr. sc. **Klemen Lah** (Zapisana svobodi: feministični glas Zofke Kveder v slovenski in evropski literaturi). Za najmlajše pa so pripravili *Pravljično srečanje s Čukcem Nukcem*, avtorice **Helene Janežič**, na katerem sta sodelovala avtorica in igralec iz

Mestnega lutkovnega gledališča Reka **Tilen Kožamelj**. Zaradi zelo velikega zanimanja, so informativni dan za študente 24. februarja v prostorih društva ponovili.



Foto: arhiv KPD Bazovica

Prešernov dan na Reki

Na Reki smo slovenski kulturni praznik obeležili z nekaj dogodki v okvirju Meseca kulture, glavna proslava pa je bila na predvečer Prešernovega praznika v prostorih društva. V kulturnem programu, ki ga je povezoval **Vitimir Vitaz**, so sodelovali mešani pevski zbor, recitatorska skupina RECI, folklorna skupina in gostje – otroci Osnovne šole Dr. Andrija Mohorovičič iz Matuljev, ki so recitirali *Zdravljico* in ljudski godci Kergelci iz Jasena, ki so prišli iz sosednje Občine Ilirska Bistrica. Dogodek smo prenašali tudi neposredno prek Youtube kanal, kjer si lahko ogledate tudi posnetek.



Foto: arhiv KPD Bazovica



Foto: Mestna knjižnica IGK

Mimo ritma v knjižnici v Karlovcu

V Mestni knjižnici Ivan Goran Kovačić, Karlovec so 13. februarja pripravili prireditev *Valentinovo u knjižnici uz knjigu, film i glazbu*. V prebiranju poezije so se družili člani Kluba ljubiteljev poezije *Stihom u srce*, v glasbenem delu programa pa je nastopila skupina *Mimo ritma*, v kateri sta nastopila tudi **Zdenka Kallan Verbanac** in **Ivan Harej**, člana Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke.

Baletna predstava Baletna suita Čarobno srce

V Hrvaškem kulturnem domu na Sušaku so 9. februarja, v organizaciji Slovenskega doma KPD Bazovica, izvedli baletno predstavo *Baletna suita Čarobno srce* v izvedbi Baletnega oddelka Glasbene šole Kranj. Baletna suita sedmih legend skuša poslušalcu in gledalcu skozi glasbo in gib posredovati občutke in situacije glavnih junakov v zgodbi. Skladatelja je vodila želja po razumljivi glasbeni logiki, ki se ji pogosto ni bilo mogoče izogniti z zahtevnej-



Foto: GŠ Kranj

šimi orkestrskimi strukturami in izrazi, ki so jih zahtevali liki in zapleti posameznih delov zgodb. To zahteva precejšnjo spretnost, kar so s svojim nastopom učenci Glasbene šole Kranj več kot uspešno dokazali. Skupaj z gosti iz baletnega oddelka osnovne

in srednje šole Vežica so nam priredili prav čaroben večer. V hrvaškem jeziku je zgodbe čustveno pripovedovala **Cinta Segulin Štambuk**, dijakinja sušaške gimnazije, ki je tudi članica Slovenskega doma KPD Bazovica.



Štiri gazele, tople miške in kozarček druženja

Odgovor na vprašanje, kaj imata kultura in žica skupnega, so iskali in »našli« ob Prešernovem dnevu, 6. februarja v prostorih SKD društva Triglav v Splitu. Vrhunec prireditve je bila otvoritev razstave Petra Milete *Triba imat žicu 6*.

 Ana Matusinović

Prešernov dan smo v prostorih društva tudi letos začeli s himnama obeh naših domovin, ki ju je zapel mešani pevski zbor Triglav, Split. Po enominutnem molku za vse naše preminule članice je zbrane pozdravil predsednik Slovenskega kulturnega društva Triglav, Split magister **Cveto Šušmelj**, ki je predstavil pomembnost Prešerna in kulturnega dne, čestital vsem za praznik in zaželel prijeten večer.

Članice recitatorske skupine **Nadežda Eterović, Ana Povh, Ana Šušmelj** in **Ana Matusinović** so predstavile štiri Prešernove gazele – manj znano Prešernovo poezijo, kot so soneti, balade in romance. Tri gazele so bile recitirane v slovenščini, četrta, v prepevu Luke Paljetka, pa v hrvaščini.

Sledil je ubrani nastop zbora, ki je zapel dve slovenski in dve dalmatinski pesmi. Številno občinstvo je z veseljem prepevalo znane jim melodije. Po uradnem delu programa so druženje nadaljevali ob toplih miškah in hladnem vinu.

Nevidna vrata Ane Šušmelj

Voditeljica programa je na dogodku premierno prebrala tudi novo pesem pesnice Ane Šušmelj *Nevidna vrata*. Ana Šušmelj piše pesmi v hrvaščini in v slovenščini. Pred nekaj leti je v založbi SKD Triglav, Split izšla njena prva dvojezična zbirka poezije, ki jo je uredila Vera Hrga.

Vrhunec prireditve ob letošnjem prazniku kulture je bila otvoritev razstave *Triba imat žicu 6*, avtorja **Pere Milete**. Pero Mileta je diplomirani inženir elektrotehnike, zdaj upokojenec in neutrudni ustvarjalec čudežnih prizorov oblikovanih iz enega samega kosa tanke bakrene žice. Pred tremi leti se je v SKD Triglav, Split, predstavil že s svojo razstavo *Triba imat žicu 6*, tokrat pa nadaljuje s ciklusom in premierno predstavlja svoja najnovejša dela.



Članice recitatorske skupine Ana Povh, Ana Matusinović, Nadežda Eterović, Ana Šušmelj (z leve).

Kakorkoli, umetnik ustvarja umetnost, občudovalec ustvarja kulturo. Kjer se umetnost skriva, tam je cenzura in tiranija. Je pa tudi kultura živetja, ko ti ni le do materialnih dobrin, pač pa do občutkov, ki segajo globoko v dušo in srce. Ko čutiš dobroto drugih, dobroto, ki jo lahko prepoznaš v dejanjih, v književnosti, v dosejih, ki služijo temu, da nam bo vsem skupaj lepše na tem edinem planetu, ki ga imamo. Kultura je dati od sebe vse najboljše, da to občutijo vsi. In ob letošnjem prazniku kulture v prostorih SKD Triglav, Split so kulturo vsi navzoči zelo močno občutili.



Skupaj z zborom Triglav je prepevalo tudi občinstvo. Obe foto: arhiv društva

Novi abonmaji vabljivi tudi za Slovence

Bila je generalna direktorica Cankarjevega doma. Uspešna, kar so potrjevale pohvale z različnih koncev in krajev. Diplomirala je na Univerzi v Ljubljani, iz kulturnega menedžmenta pa magistrirala na Univerzi Johanna Keplera v Linzu (Avstrija). Bila je novinarka in kulturna urednica Radia Študent, prispevke o umetnosti in kulturni politiki je objavljala v različnih slovenskih in tujih medijih. In še veliko več. Zdaj je prevzela vodenje zagrebškega mestnega gledališča Komedija, enega najpomembnejših gledališč v Zagrebu.



Marija Mica Kotnik
Dejan Vodovnik

Uršula Cetinski je izkušena kulturna menedžerka z več kot tridesetletnimi izkušnjami na vodilnih položajih. Novo zaposlitev kot vodja zagrebškega gledališča Komedija je sprejela kot – izziv. In, kot pove med vrsticami, »bo tako spet še bliže umetnosti«, ki se ji je v letih v ljubljanskem Cankarjevem domu, ko je bila večinoma menedžerka, »malce odtujila«. Zanimivo je, kot pove tudi sama, da zdaj prvič živi zunaj Slovenije, v kateri je rojena in kjer je poklicno delovala skoraj štirideset let.

Pravijo, da ste »nova energija za zagrebško gledališče Komedija«. Se počutite tako?

Vsak nov član kolektiva je nova energija na svojem področju delovanja. V Komediji nas je skoraj dvesto, saj imamo dramski ansambel, orkester, ki lahko izvaja tako opereto kot muzikal, soliste in zbor ter balet. To je specifičen in danes že zelo redek gledališki



Zaradi prenove gledališča Komedija se je kolektiv znašel v napornem obdobju, saj je nenehno treba iskati alternative, pravi nova ravnateljica zagrebškega gledališča Komedija. Foto: Ines Novković

ustroj. Zame je Komedija nekaj povsem novega, saj sem zamenjala tudi bivališče, državo in jezik. Veliko globlje spoznavam hrvaško kulturo in način življenja. Poleg tega prvič živim zunaj Slovenije, v kateri sem rojena in kjer sem delovala štirideset let, če odpišem študentska leta.

Zakaj ste se pravzaprav prijavi za vodenje tega gledališča, ki ga, navsezadnje zelo radi obiskujejo tudi slovenski gledalci?

Na kratko, ker ima Komedija ugledno tradicijo, vrhunške umetnike, zapleten producerski ustroj, ki mi je izziv, in velik potencial za prihodnost. Res je, kar pravite, da gledališče obiskuje tudi veliko Slovencev. Najraje so imeli predstavo o *Edith Piaf*, v kateri je blestela **Jasna Bilušić**, pa spektakel *Lepotica in zver*, ki ga igrajo v Lisinskem. Do zdaj ga je videlo sto tisoč ljudi.

je kar naporno. Kljub temu so nastale prekrasne stvari. Recimo predstava *Prevzetnost in pristranost*, ki jo je po Jane Austen režirala **Marina Pejnović**. Igramo jo na Gornjem gradu v baročni palači Dverce. Nastala je prava mojstrovina. Tudi muzikal *Radio Dubrava* na glasbo skupine Prljavo kazalište v režiji **Krešimira Dolenčiča** zelo lepo paše v Dvorano hrvaške vojske, saj gre za prvi hrvaški muzikal, ki tematizira Domo-vinsko vojno.

»V Zagrebu se počutim kot prerojena. Všeč mi je, da sem v obdobju začetkov. Začetki so vedno obetavni.«



V Zagrebu trenutno zaradi posledic potresa prenavljajo toliko kulturne infrastrukture, da bo mesto že čez nekaj let edinstven evropski biser, je prepričana Uršula Cetinski. Foto: Ines Novković

Kako se pa nasploh počutite v Zagrebu?

Kot prerojena. Všeč mi je, da sem v obdobju začetkov. Začetki so vedno obetavni. Pogosto me obiskujeta mož in sin in skupaj odkrivamo to kulturno bogato mesto. Sicer pa je trenutno za vse zaposlene izjemno naporno. Naše gledališče, kot veste, zaradi posledic potresa v Zagrebu prenavljajo. Ustvarjamo na alternativnih lokacijah, še zdaleč ni enostavno. Pravzaprav

Obiskujete gledališke in kulturne predstave v mestu?

Seveda. V gledališče grem večkrat na teden. Povsod je vse polno. Tako v gledališčih kot v kulturnih domovih. Občinstvo je fenomenalno. Predstave spremljajo s srcem. Vzdušje je povsod enkratno. Pravijo, da je tak gledališki razcvet tudi za Zagreb nekaj novega. Vsak teden preberem tudi najmanj dve hrvaški knjigi,

razstave pa obiščem skoraj vse. Sem kot sviloprejka, ki golta svoj zeleni list, le da jaz navdušeno srebam bogato kulturno ponudbo Zagreba in to s polno žlico. O Zagrebu pogosto pišem v svojih kolumnah za slovenski časopis Dnevnik.

Obiskujete gledališke in kulturne predstave v mestu?

Seveda. V gledališče grem večkrat na teden. Povsod je vse polno. Tako v gledališčih kot v kulturnih domovih. Občinstvo je fenomenalno. Predstave spremljam s srcem. Vzdušje je povsod enkratno. Pravijo, da je tak gledališki razcvet tudi za Zagreb nekaj novega. Vsak teden preberem tudi najmanj dve hrvaški knjigi, razstave pa obiščem skoraj vse. Sem kot sviloprejka, ki golta svoj zeleni list, le da jaz navdušeno srebam bogato kulturno ponudbo Zagreba in to s polno žlico. O Zagrebu pogosto pišem v svojih kolumnah za slovenski časopis Dnevnik.

Kako poteka vaš dan? Še posebej zdaj, ko »vaše« gledališče zaradi posledic potresa v Zagrebu izpred šestih let na veliko obnavljajo? Bržkone to dodatno vpliva na vodenje gledališča, saj morate usklajevati obnovo, datume premier, vaje ... iskati rezervne lokacije za predstave?

Drži, da gre za kompleksno in zahtevno obdobje. Za vse. V pisarni na Dolcu sem od jutra do večera. Tudi ko sem bila v Sloveniji, je bilo zelo podobno.

Vendar je tukaj zaradi posebnih okoliščin vse skupaj še veliko bolj zahtevno.

»Novi sodelavci so profesionalni, simpatični in prijazni. Veliko manj brezvoljni in deprimirani kot sorojaki v domovini. Občutek imam, da je tu optimizma več.«

Kako pa na »slovensko šefovsko roko« gledajo vaši »podrejeni«, igralci torej? Kakšne izkušnje ste si nabrali pri delu z njimi? Tudi kakšno slabo?

Do zdaj imam z vsemi sodelavci samo dobre izkušnje. Pred mano so bili vsi ravnatelji tudi iz kolektiva, se pravi, da so bili v Komediji zaposleni že pred ravnateljstvom. Jaz sam prva, ki res začnem z delom od začetka, pa še iz druge države prihajam. Novi so

delavci so profesionalni, simpatični in prijazni. Veliko manj brezvoljni in deprimirani kot sorojaki v domovini. Občutek imam, da je tu optimizma več. Je pa res, da sem še zelo sveža.

Med vodenjem Cankarjevega doma ste dodobra spoznali slovensko kulturno občinstvo. Bi si že upali primerjati slovensko kulturno in gledališko sceno s hrvaško gledališko sceno?

Za pravično primerjavo bi morala imeti statistiko iz obeh držav. Moj pogled na to je nekoliko pristranski. Deset let sem vodila javni zavod, za katerega je bilo res veliko zanimanja, saj je Cankarjev dom vsako leto obiskalo skoraj pol milijona ljudi. Tu sem se spet znašla v enem izmed najbolj priljubljenih hrvaških gledališč, v katerem niti ne moremo igrati toliko predstav, kot bi si gledalci želeli videti. To pomeni, da imam povsod res veliko dela; pa tudi veselja z rezultati.

»Ljudi, ki delajo v Slovenskem domu Zagreb, poznam še iz domovine. Sodelovali še nismo. Zagotovo pa še bomo.«

Kaj pa primerjava s slovenskim in hrvaškim kulturnim menedžmentom? Kako ju ocenjujete?

Kulturni menedžment je na Hrvaškem morda celo nekoliko bolje razvit, saj je kulture več. V Zagrebu trenutno prenavljajo toliko kulturne infrastrukture, da bo mesto že čez nekaj let edinstven evropski biser.

Gledališče Komedija je bila venomer neke vrste vaba tudi za slovenske obiskovalce. Imate morda že načrt, kako v Komedijo vabiti in privabiti obiskovalce iz Slovenije?

Ko bomo začeli igrati v prenovljenem gledališču na Kaptolu, bomo uvedli nove abonmaje, med katerimi bodo tudi takšni, ki bodo navdušili Slovence.

V Zagrebu je dokaj močna slovenska manjšina. Ste s tem seznanjeni? Ste že imeli kakšne stike s Slovenskim domom Zagreb?

Ljudi, ki delajo v Slovenskem domu Zagreb, poznam še iz domovine. Sodelovali še nismo. Zagotovo pa še bomo.



HRVAŠKA IN SLOVENIJA

 Marija Mica Kotnik

Most preko Kaštelanskega zaliva v roke Pipenbaher inženirji

Med 12 prijavami, ki so prišla na razpis za izgradnjo novega mostu preko Kaštelanskega zaliva pri Splitu, je bila izbrana rešitev slovenskega podjetja Pipenbaher inženirji. Podjetje Pipenbaher inženirji in lastnika **Marjana Pipenbaherja** poznamo iz njegovega projekta mostu na polotok Pelješac. Tokrat so mu na Hrvaškem zaupali projektiranje drugega mostu, ki bo prečkal Kaštelanski zaliv in omogočal hitrejšo povezavo mesta Split z letališčem in Trogirjem. Most bo dolg 1600 m, največja višina pa bo 55 m nad morsko gladino in bo omogočala plovbo pod njim tudi največjim ladjam. Most bo imel štiri prometne pasove, kolesarsko stezo in stezo za pešce. Pod njim bo potekala še komunalna infrastruktura, kot so telekomunikacijski in kanalizacijski vodi. Ocenjena vrednost projekta je 223 milijonov evrov. Gre za sre-

dnjo vrednost med ponujenimi rešitvami. Kakšna bo končna cena, kot tudi vse podrobnosti glede začetka in konca del, še ni jasno.



Foto: Studio 3LHD

Družina Šešok prevzema ladjedelnico 3. maj

Hrvaški center za restrukturiranje in prodajo (CERP) je soglasno odobril prodajo ladjedelnice 3. maj Rijeka 1905 šibenskemu podjetju Iskra brodogradilište, ki deluje v okviru skupine Iskra, sicer v lasti slovenske družine Šešok. Odločitev je sporočil hrvaški minister za finance **Tomislav Čorić**, ki je obenem predsednik upravnega sveta CERP.

Ponudba Iskra brodogradilišta je znašala 6,665 milijona evrov in je bila edina veljavna na javnem natečaju, ki ga je država razpisala septembra lani. Novi lastnik prevzema obveznost ohranjanja ladjedelniške dejavnosti na reški lokaciji, kar je bil eden ključnih pogojev prodaje. Čorić je izrazil prepričanje, da bo novi lastnik v ladjedelnico tudi dejansko vložil. Oprl se je na dosedanje izkušnje Iskre na Hrvaškem, ki jih je označil za zelo uspešne. Šibenski škver, ki ga

je Iskra prevzela leta 2019, je namreč prihodke s šest milijonov evrov povečal na 27 milijonov v lanskem letu. Podobno zgodbo je družina Šešok ponovila pri zagrebški tovarni kablov Elka, kjer so prihodki po prevzemu leta 2021 narasli s 64 na 128 milijonov evrov.



Slovenija in Hrvaška za »laboratorij evropskih rešitev«

Državni sekretar **Marko Koprivc** se je v Zagrebu udeležil slovesnega podpisa pogodb za sofinanciranje 19 standardnih projektov v okviru programa Interreg Slovenija–Hrvaška 2021–2027. Gre za pomemben

mejniki v sodelovanju, ki se je začelo že leta 2003 in zdaj prerašča v pravi »laboratorij evropskih rešitev«. Z razpoložljivimi 20,7 milijona evrov sredstev bodo projektni partnerji na obeh straneh meje krepili

odpornost na podnebne spremembe in varovali naravo, povezovali kulturo, trajnostni turizem in lokalni gospodarski razvoj, izboljševali zdravje, socialno vključenost in energetska učinkovitost. Interreg tako ni le administrativni program, ampak prinaša rešitve, ki jih prebivalci neposredno občutijo. To so bolj pripravljene gasilske enote za krizne razmere, dostopnejša kulturna dediščina ter varnejše in bolj povezano življenje za starejše in ranljive skupine v obmejnem pasu. Zanimanje za sodelovanje je izjemno – na razpis je prispelo kar 125 vlog, kar potrjuje, da meje za dobre ideje ne obstajajo. Izbranih 19 projektov je rezultat odličnega sodelovanja med državam in institucijami, ki znajo prisluhniti drug drugemu in graditi rešitve čez administrativne in geografske meje. »Ti projekti so dokaz, da Evropa deluje najbolje takrat, ko deluje lokalno – z ljudmi in za ljudi,« je ob podpisu poudaril Koprivc. 🇺🇪




Državni sekretar Marko Koprivc in državni sekretar Domagoj Mikulić s hrvaškega Ministarstva za regionalni razvoj in sklade Evropske unije (z leve). Foto: www.razvoj.gov.hr

VOLITVE 2026 V SLOVENIJI

Gibanje Svoboda za las pred SDS

Deseti sklic slovenskega parlamenta v zgodovini samostojne Slovenije bodo sestavljali: Svoboda, SDS, koalicija NSi-SLS-Fokus, SD, Demokrati Anžeta Logarja, Levica in Vesna ter Resni.ca.

 Dejan Vodovnik

Na skoraj 3000 voličih po vsej državi je imelo 22. marca letos skoraj 1,7 milijona volilnih upravičencev možnost oddati svoj glas za katerega od 1850 kandidatov za vstop v parlament. V volilni bitki, kot so jo poimenovali nekateri analitiki, med nadaljevanjem demokratičnega razvoja in krepitve socialne države, ki jo je zagovarjala leva sredina, ter neliberalno demokracijo, kar je posebej ljala desna sredina, jo je tokrat bolje odneslo Gibanje Svoboda, zdaj pa sledi težavno sestavljanje vladajoče koalicije.

Tuji mediji: Blokovska delitev

Poleg predstavnikov slovenskih medijev so volitve spremljali tudi iz nekaterih tujih medijskih hiš, kot so

Hrvaška televizija, Francoska tiskovna agencija, Federalna televizija Bosne in Hercegovine, RTL Hrvatska, La Voz de Galicia in Bulgarian News Agency. Zanimivo je, da je bilo Medijsko središče ob tokratnih volitvah v Državni zbor prvič organizirano v poslopu parlamenta v Ljubljani.

Rdeča nit poročil tujih medijev je bilo poročanje o izenačeni tekmi med Gibanjem Svoboda aktualnega premierja Roberta Goloba in SDS Janeza Janše. Prav tako so ugotavljali, da je v našem političnem prostoru vidna izrazita blokovska delitev, ter da bo težko sestaviti novo vlado. Nekateri mediji so naše volitve označili tudi za evropski test liberalne usmerjenosti volivcev ali vzpona bolj avtorske politike po vzoru Madžarske ali Slovaške.

Od poplave polresnic do obveščevalne afere

Tokratne volitve je poleg poplave neresnic, polresnic in izkrivljenih informacij zaznamovala tudi afera, imenovana Black Cube. Le nekaj dni pred volitvami je namreč nevladna organizacija Inštitut 8. marec v sodelovanju s strokovnjaki razkrila, da so bili v Slo-

veniji predstavniki izraelskega podjetja Black Cube, ki je znano po obveščevalnih in prikritih operacijah. Njihova dejavnost naj bi bila povezana z zbiranjem informacij, ki bi lahko stranki SDS koristile v predvolilni kampanji, v inštitutu pa so zatrdili, da imajo tudi informacije o srečanjih na sedežu stranke.

Jeseni bodo
v Sloveniji
tudi lokalne
volitve.



Eno od volišč v Mislinjski dolini na Koroškem na letošnjih parlamentarnih volitvah v Sloveniji. Foto: Dejan Vodovnik

ZAHVALE

Priznanja Nenadu Jovanoviću, Slavici Šarović in oddaji Prizma

Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb je v Novinarskem domu v Zagrebu podelila zahvale novinarju, najzaslužnejši medijski hiši in portalu za spremljanje manjšinskih dogajanj v Mestu Zagreb v letu 2025.

 Agata Klinar Medaković

Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb je zadnje dni januarja v Novinarskem domu v Zagrebu podelila zahvale novinarju, najzaslužnejši medijski hiši in portalu za spremljanje manjšinskih dogajanj v Mestu Zagreb v letu 2025. Prejeli so jih novinar časopisa *Novosti* **Nenad Jovanović**, HRT-ova oddaja *Prizma*, ki jo ureja **Sanja Pleša** in **Slavica Šarović**, glavna urednica portala www.nacionalnemanjine.hr. Ob tej priložnosti so obeležili tudi mednarodni dan verske svobode.



Nenad Jovanović, Slavica Šarović, Armin Hodžić in Sanja Pleša (z leve).

Foto: www.nacionalnemanjine.hr

Spoštovanje verske svobode in svobode vesti

V imenu organizatorja je zbrane pozdravil tajnik Koordinacije **Zoltan Balaz-Piri**, ki je poudaril pomembno vlogo medijev pri obveščanju, povezovanju skupnosti in ustvarjanju prostora za dialog. Posebej je izpostavil pomen spoštovanja verske svobode, svobode vesti in medsebojnega spoštovanja kot temeljnih vrednot večetničnega in večkulturnega mesta Zagreb. Poslanec v hrvaškem saboru in predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb **Armin Hodžić** je poudaril, da je praznovanje mednarodnega dneva verske svobode pomembno za gradnjo odprte, vključujoče in strpne družbe. Zahvalil se je Mestu Zagreb, svetom in predstavnikom narodnih manjšin ter medijem, ki nenehno spremljajo in ozaveščajo javnost o manjšinskih vprašanjih, kot tudi veleposlanikom in predstavnikom veleposlaništev njihovih matičnih držav. Posebej je poudaril pomen skupne vztrajnosti pri delu in sodelovanju, pri čemer je dan narodnih manjšin Mesta Za-

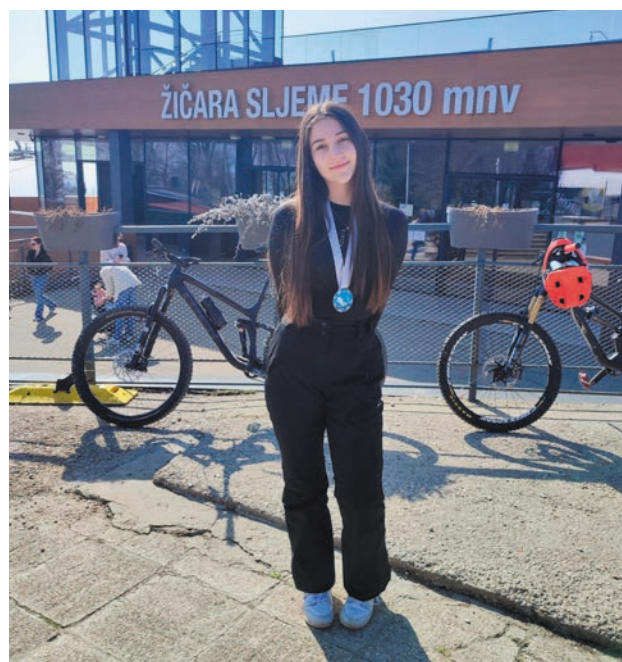
greb izpostavil kot dober primer zблиževanja sosesčanov in pripadnikov narodnih manjšin v Zagrebu.

Med gosti tudi diplomatski zbor

Navzoče, med katerimi so bili tudi veleposlaniki in predstavniki diplomatskega zbora, ministrica svetovalka iz Veleposlaništva Republike Slovenije na Hrvaškem **Tamara Plankar**, predstavniki verskih organizacij, narodnih manjšin, predsednica Odbora za narodne manjšine Skupščine Mesta Zagreb **Ema Culi**, vodja Službe za pravice narodnih manjšin v Uradu za človekove pravice in pravice narodnih manjšin Republike Hrvaške **Aleksa Đokić**, predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Zagrebške županije **Salih Huremović**, je nagovorila tudi vodja oddelka za narodne manjšine v mestnem uradu za kulturo in civilno družbo **Tanja Horvatin** ter se vsem zahvalila za dobro sodelovanje. 🇺🇦

VELESLALOM NA SLJEMENU Naši Luciji srebrna medalja

Na sljemenski Zeleni progi se je 8. marca že osmič odvilo tekmovanje v veleslalomu narodnih manjšin Mesta Zagreb. Veleslalom tradicionalno organizirata Poljska šola pri Veleposlaništvu Poljske v Zagrebu in Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb s pomočjo Zagrebške smučarske zveze. Na odlično pripravljene progi so se v veleslalomu tokrat pomerili predstavniki poljske, madžarske in edina predstavnik slovenske narodne manjšine **Lucija Gulič**, ki je med mladinkami zasedla drugo mesto. (akm)



Članica Slovenskega doma Zagreb Lucija Gulič je na letošnjem veleslalomu med mladinkami zasedla drugo mesto. Foto: bg

JEZIKOVNE DROBTINICE

Branju v slovenščini ne kaže slabo, a je vseeno čas za akcijo

Prvič doslej smo v Sloveniji obeležili nacionalni dan branja v slovenščini, in sicer 5. marca, na rojstni dan Mance Košir, izjemne intelektualke in vsestranske ustvarjalke, predvsem pa ambasadorke branja.

 Ilinka Todorovski

Čprav podatki o izdaji, prodaji in knjižnični izposoji knjig v Sloveniji ne kažejo, da bi zanimanje za branje upadlo in da se slovenščini pišejo slabi časi, številni strokovnjaki opozarjajo, da bralne navade upadajo, in kar je še bolj zaskrbljujoče, da upada bralna pismenost. Z bližnjicami, ki jih ponujajo splet in umetna inteligenca, usiha potreba in želja po poglobljenem branju in razumevanju prebranega. Ko ljudje ne razumejo več, kar preberejo, nastopi trenutek za alarm, saj to ogroža tako razvoj posameznika kot tudi demokratično družbo kot celoto. Vseslovensko praznovanje nacionalnega dneva branja je prvi korak k dvema bistvenima ciljema: spodbuditi veselje do branja v slovenščini in zavedanje, kako pomembno ja negovati bralno kulturo, da bi ohranjali trdne jezikovne temelje.

Slovenski pravopis 8.0 in veliki jezikovni model

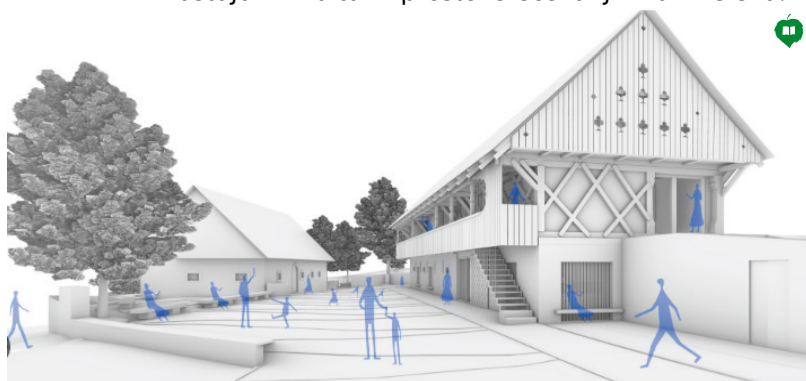
Nemalo je tudi strahov, da bo v digitalnem svetu, kamor se seli velik del komunikacije, zamrl razvoj slovenščine. Strokovnjaki sporočajo, da ima digitalni svet tudi prednosti, saj k razvoju jezika ne prispevajo več samo strokovnjaki in institucije, ampak lahko aktivno vlogo prevzame prav vsak posameznik. Ena

od možnosti je sodelovanje v javni razpravi o novem slovenskem pravopisu. Na spletišču Pravopisa 8.0 (<https://pravopis8.fran.si/>) si lahko preberemo zdajšnje predloge pravopisne komisije in oddamo komentar ali predlog. Na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša bodo zbrane odzive upoštevali pri nadaljnjem oblikovanju pravil. Druga priložnost za sodelovanje je prek portala Povejmo.si (<https://povejmo.si/>); tam lahko uporabniki preizkusimo in komentiramo testno različico velikega jezikovnega modela, ki se uči na slovenskih besedilih, da bi izboljšal razumevanje slovenščine v umetni inteligenci.

Prešernova domačija: prostor živih srečevanj

O usodi slovenščine se vselej največ govori osmega februarja, na slovenski kulturni praznik. Prav na ta dan so letos razglasili nacionalni dan branja. Letošnji Prešernov dan pa je bil poseben tudi zato, ker je slovesnost v Vrbi, rojstnem kraju Franceta Prešerna, prvič potekala na njegovi prenovljeni domačiji. Poleg urejene pesnikove rojstne hiše zdaj obiskovalce vabi tudi nov informacijski center v nekdanjem skednju. V sosednji hiši bodo po rekonstrukciji na voljo kavarna, galerija in umetniške rezidence. Z državnim denarjem (2,9 milijonov evrov) in evropskimi sredstvi (2,4 milijona evrov) tako namesto »muzeja tišine« nastaja živ kulturni prostor srečevanj in razmisleka.

Slovenska beseda leta 2025 je postala **božičnica**. Na drugem mestu je pristala besedna zveza **dolgotrajna oskrba**, na tretjem pa **zastoj**. Z januarsko razglasitvijo desete besede leta se je začelo nov krog zbiranja kandidatk. Svoje predloge lahko pošljemo na e-naslov beseda.leta@zrc-sazu.si.



Vizualizacija prenovljene Prešernove domačije (vir: gov.si)

O kulinariki, branju v srednjem veku ter nastanku slovenske identitete

Vedrana Kovač Vrana iz osrednje knjižnice Slovencev na Hrvaškem v tokratni, spomladanski številki pričujočega časopisa v branje priporoča nabor knjig o slovenski identiteti, knjižni kulturi na Slovenskem v srednjem veku in o pomembnih zgodovinskih procesih, kulturnih spremembah in družbenih razmerah, ki so oblikovale slovenski prostor.

Simboli Slovenije in njene posebnosti

Janez Bogataj

Ljubljana: Cankarjeva založba, 2025

Knjiga predstavlja poglobljen pogled na simbole, ki oblikujejo slovensko identiteto. Etnolog **Janez Bogataj** bralca popelje skozi državne simbole, kulturne posebnosti, naravne znamenitosti in tudi vsakdanje elemente slovenske tradicije, kot so kulinarika, običaji in dediščina različnih pokrajin.

Posebno vrednost knjigi daje bogato fotografsko gradivo fotografa **Toma Jeseničnika**, ki vizualno dopolnjuje razlago posameznih simbolov.

Avtor posamezne pojave predstavi v širšem zgodovinskem in kulturnem kontekstu, zato knjiga ni le pregled simbolov, temveč tudi razmislek o tem, kaj oblikuje slovensko kulturno identiteto. Knjiga je primerna za bralce, ki jih zanimajo slovenska kultura, dediščina in identiteta, pa tudi za vse, ki želijo Slovenijo spoznati nekoliko bolj poglobljeno.



Avtor knjige je dr. Janez Bogataj, eden najbolj znanih slovenskih etnologov. Dolga leta je deloval kot profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Njegovo raziskovalno delo je povezano s slovensko kulturno dediščino, kulinariko, turizmom in vsakdanjim življenjem. Napisal je več kot 140 knjig ter veliko znanstvenih in strokovnih člankov o slovenski kulturi in tradiciji.

Pozdravljen, ti, ki bereš

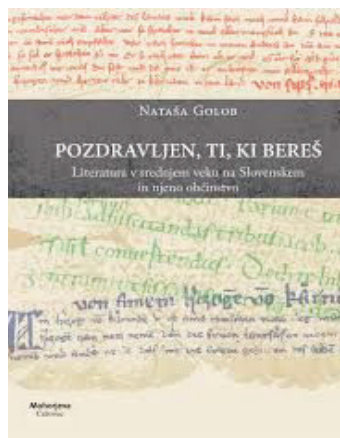
Nataša Golob

Celovec: Mohorjeva, 2025

Obsežna monografija dr. **Nataše Golob** raziskuje razvoj knjižne kulture na Slovenskem v srednjem veku. Avtorica predstavi nastanek in širjenje rokopisov, delo pisarjev, knjižnic ter izobraženih posameznikov, ki so sodelovali pri prenosu znanja. Knjiga pokaže, da je bil slovenski prostor že v srednjem veku del širšega evropskega kulturnega in intelektualnega okolja. S številnimi primeri rokopisov, zgodovinskih dokumentov in ilustracij bralcu približa svet srednjeveškega

pisanja, branja in učenja. Gre za izjemno zanimivo delo za vse, ki jih zanima zgodovina knjige, kulturna zgodovina ali razvoj izobraževanja v evropskem prostoru. Avtorica knjige je dr. Nataša Golob, slovenska umetnostna zgodovinarica in strokovnjakinja za srednjeveške rokopise ter knjižno umetnost. Bila je profesorica na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Njeno raziskovalno delo se osredotoča predvsem na zgodovino knjige, srednjeveške rokopise in kul-

turno dediščino. S svojimi raziskavami je pomembno prispevala k razumevanju razvoja knjižne kulture na Slovenskem. »Pričujoča knjiga se obrača k delom, ki so nastala v naših krajih od časov sv. Viktorina Ptujskega in imenitnega epitafa škofa Gaudencija v bogatem zaporedju v naslednjih več kot tisoč letih: ker je jezik po večini latinski, je to samo po sebi izkaznica intelektualno in kulturno izbrušenega okolja,« je o knjigi zapisala avtorica. **Boris A. Novak** je o knjigi zapisal: »To izjemno in izvirno delo je pomembno za zgodovino pisje, umetnostno zgodovino, primerjalno literarno vedo in kulturologijo. Ugotovitev avtorice, da je bila knjižna kultura v srednjem veku na naših tleh neprimerno bogatejša, kotsmo domnevali doslej, bistveno spreminja in do polnjuje našo vednost o tem obdobju. Gre za vrhunsko in prelomno znanstveno raziskavo. Čeprav etnična pripadnost v srednjem



veku ni bila bistveno določilo, nam ne more biti vseeno, kakšna je bila zgodovina kulture v naših krajih. Nataša Golob prepričljivo dokazuje, da srednjeveške slovenske pokrajine niso bile provinca brez knjig, temveč

enakopraven segment tedanje evropske kulture. Upravičeno je mogoče pričakovati, da bo s tem delom avtorica vplivala tudi na dvig slovenske kulturne samozavesti.«

Naši temelji in okviri: Slovenci in Slovenija v zgodovini

Boris Golec, glavni urednik zvezka

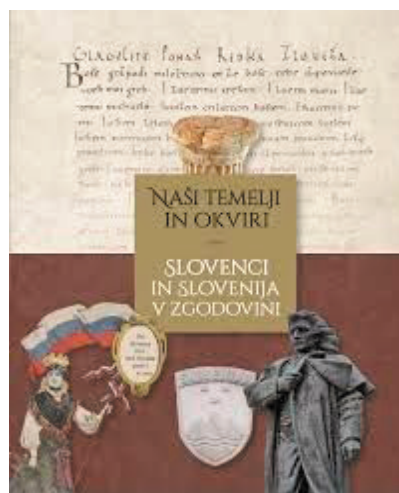
Blaž Otrin in Ana Lavrič, sourednika zvezka
Mateja Rihtaršič, kartografija (Slovenski zgodovinski atlas)

Ljubljana: Družina, 2025

Knjiga o živem procesu oblikovanja zavesti Slovencev ponuja celovit pregled razvoja slovenskega naroda in družbe skozi zgodovino. V več poglavjih avtorji predstavijo pomembne zgodovinske procese, kulturne spremembe in družbene razmere, ki so oblikovale slovenski prostor. Posebnost knjige je njen interdisciplinarni pristop, saj združuje različna področja zgodovinskega in družboslovskega. Bralcu omogoča širši pogled na nastanek slovenske identitete ter na vlogo zgodovinskih dogodkov pri oblikovanju sodobne slovenske družbe.

Delo je primerno za odrasle bralce, ki jih zanimajo zgodovina, družbeni razvoj in kulturne korenine slovenskega naroda.

Odlomek: »Živimo v času, ko se nam zdi zares dobro le tisto, kar je novo. Vendar je v naših zemljepisnih širinah obsedenost z novostjo sorazmerno nov pojav. Še tako rekoč včeraj so ustanove in družbe (v Evropi in po svetu) svojo vrednost dokazovale predvsem



va kar tekmovala med seboj, katero bo lahko za svojega poglobitnega prednika razglasilo najimenitnejšega človeka, vsem znanega svetopi-semškega očaka Noeta, s katerim je po vesoljnem potopu vnovič zadihal človeški

rod. Nekoliko bolj posvetno obliko je ta starodavna tekmovalna disciplina dobila z razmahom arheoloških raziskovanj. Tudi na Slovenskem so začeli poklicni in ljubiteljski raziskovalci navdušeno iskati najstarejše sledove človekovega lomastenja po ozemlju na sončni strani Alp. V splošnem so morali sicer priznati, da je današnji naselitveni prostor Slovencev kljub svojemu izjemnemu prometnemu in strateškemu pomenu velikokrat hodil kak korak za dogajanjem v belem svetu. Ne glede na to so očitno slovenski prostor že zgodaj poseljevali domiselni in inovativni ljudje.«



Donacija slovenskih knjig za slovenske zapornike

Mestna knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovec, ki deluje tudi kot Osrednja knjižnica Slovencev na Hrvaškem, je Veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu podarila donacijo knjižnega gradiva za slovenske zapornike na Hrvaškem. Pobuda izhaja iz izražene želje slovenskih zapornikov na Hrvaškem po branju knjig v slovenskem jeziku. Podarjene knjige bodo slovenskim zapornikom omogočile stik z maternim jezikom ter s slovensko kulturo in literaturo, hkrati jim bodo pomagale lažje preživljati čas prestajanja zaporne kazni. Mestna knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovec ostaja zavezana spodbujanju branja, povezovanju skupnosti in podpori ohranjanju slovenskega kulturnega prostora na Hrvaškem. (vkv)



Slovenskim zapornikom bo tudi s knjigo omogočen stik z maternim jezikom. Foto: VRS, Zagreb

KULTURNA DOGAJANJA

Bohorič in Valvazor kot Živi sliki sredi Zagreba



Ljubljanski zimski festival se je predstavil v HNK Zagreb

Na novinarski konferenci v Hrvaškem narodnem gledališču v Zagrebu je direktor Festivala Ljubljana **Darko Brlek** v sodelovanju z intendantko **Ivo Hraste Sočo** predstavil 9. Zimski festival Ljubljana, ki je potekal od 10. februarja do 2. marca. Ob tej priložnosti je **Janja Romih Kulenović** v imenu Turizma Ljubljana

izpostavila tudi širšo kulturno, turistično in gastronomsko ponudbo Ljubljane. Intendantka Hrvaškega narodnega gledališča Iva Hraste Sočo je povedala, da si Hrvaško narodno gledališče Zagreb in Festival Ljubljana delita iste vrednote in da upa na prihodnje sodelovanje.

Čitanje ne poznaje granice/Branje ne pozna meje

Veleposlaništvo Republike Slovenije na Hrvaškem je tudi letos sodelovalo v projektu, ki je namenjen spodbujanju bralne kulture med otroki obeh držav. Strokovni posvet je potekal 6. marca v Narodni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu, v soorganizaciji Hrvaškega knjižničarskega društva in Zveze knjižničarskih društev Slovenije. Osrednji namen projekta je izboljšati branje in razumevanje prebranega, spodbujati branje s poudarkom, otroke napeljati k branju z voljo in veseljem ter si tako pridobiti navado vsakodnevnega branja, torej učenja. Izvedba projekta spodbuja

otrokovo radovednost, aktivno in kakovostno raziskovanje ter uporabo različnih informacijskih virov.



Foto: www.hkdrustvo.hr

Slovenske producentke počastile praznik

Slovenski filmski center v sodelovanju z Bazo slovenskih filmov na dan žena že tradicionalno s posebno projekcijo predstavlja ustvarjalnost sloven-

skih filmskih avtoric. Letos so pozornost usmerili k producentkam, poklicu, ki je za nastanek filma ključen, a pogosto ostaja v ozadju pogleda gledalk in

gledalcev. Pomembne slovenske producentke so bile: Dunja Klemenc, **Eva Rohrman**, **Sonja Prošenc**, **Emma Kugler**, **Petra Seliškar**, **Zala Opara**, **Katja Lenarčič**, **Barbara Daljavec**, **Nina Robnik**, **Ida Wiess**, **Petra Vidmar**, **Mojca Pernat**, **Marina Gumzi**, **Jerca Jerič**, **Lija Pogačnik**, **Aiken Veronika Prošenc** in **Jožica Šmid**. Letošnji program tako ni spregovoril le o posameznih filmih, temveč o producentkah

Mesec frankofonije

Frankofonija v svetu je mednarodna organizacija, ki zastopa skupino držav, dežel in regij, ki uporabljajo francoščino kot nacionalni jezik, uradni jezik, jezik mednarodne komunikacije in kot delovni jezik. Vizualno predstavlja raznolikost in bogastvo držav fran-

Pogovor o Zofki Kveder

Slovenija je letošnje leto (2026) razglasila za leto slovensko-hrvaške pisateljice in publicistke Zofke Kveder, ene prvih feministk v naši regiji. Društvo hrvaških književnih prevajalcev se je pridružilo obeleženju stoletnice smrti te pomembne in v marsičem avantgardne avtorice po zaslugi svoje gostje, slovenske literarne prevajalke in nagrajene gledališke umetnice **Sonje Polanc**, ki trenutno za Mladinsko knjigo prevaja pisma Zofke Kveder in njene hčerke Vladoše. Sonja Polanc je v Booksi v Zagrebu predstavila Zofkino literarno delo, pisateljica **Salnja Pilić**, pra-vnukinja

Znamenite Posavke in Posavci kot Žive slike

Muzej mesta Zagreba je znova pripravil izobraževalno prireditev Žive slike, program, ki je zasnovan na konceptu »žive zgodovine«, muzej pa ga uspešno izvaja že več kot dve desetletji in z njim obiskovalcem približuje bogato zagrebško preteklost. Obiskovalci so spoznali krško mecenko in gospodarstvenico Josipino Hočevar (v podobi **Klavdije Mirt** in **Ivanke Černelič Jurečič**), avtorja prve slovenske slovnice Adama Bohoriča (v podobi **Boštjana Arh**), slovitega polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja (v podobi **Antona Petrovič**) in njegovo drugo ženo Ano Maksimilo (v podobi **Sonje Levičar**), Marijo Auersperg Attems (v podobi **Vesne Žučko**), ministrico na dvoru (v podobi **Metke Vrhovšek**), cesarico (v podobi **Jane Kovačič**), učiteljico Ano Schmidinger Romih (v podobi **Karmen Lipej Tramšek**) ter fotografa Davorja J. P. (v podobi **Davorja Lipej**). Gre za utrjevanje kulturnih

kot nosilkah kontinuitete, razvoja in sodelovanja v slovenski kinematografiji. Njihova navzočnost je pomembna tudi zato, ker vpliva na to, katere zgodbe se razvijajo in prihajajo do občinstva, s tem pa soustvarjajo tematsko širino filmskega prostora. Dogodek sta organizirala Slovenski filmski center in Filmoteka, program je kurirala **Jasna Pintarič**.

kofonije. Mesec frankofonije na Hrvaškem je bil uradno odprt 2. marca na Trgu bana Josipa Jelačića v Zagrebu, v organizaciji veleposlaništev držav članic Kanade, Francije, Albanije, Belgije, Slovenije, Švice, Irske in Maroka.

Zofke Kveder, pa ga je približala skozi družinsko dimenzijo zgodbe. Pogovor je moderirala **Anita Peti-Stantić**, literarna prevajalka in profesorica na Oddelku za slovenski jezik in književnost Filozofske fakultete v Zagrebu.




vezi pa tudi kot živo vez med preteklostjo in prihodnostjo, dogodek kot tak pa je tudi pomemben ambasador kulturne dediščine Posavja v mednarodnem prostoru. (dv)



Foto: Posavski muzej Brežice

Na tematskem turističnem popotovanju

Mednarodni dan turističnih vodnikov se na pobudo Svetovne federacije združenj turističnih vodnikov praznuje 21. februarja. Takrat se poudari naša ključna vloga pri interpretaciji kulturne dediščine in bogatenju potovalnih izkušenj. Temu praznovanju so se, tako kot že vrsto let, priključili tudi turistični vodniki iz Društva turističnih vodnikov mesta Zagreb. Meščane in njihove goste so povabili na različne tematske ture. Ena od njih je bila tudi o Slovencih v Zagrebu, ki sem jo vodila Marjeta Trkman Kravar.

 Marjeta Trkman Kravar, turistična vodnica

Pa začnimo z mojo zagrebško turo: Srečanje je bilo dogovorjeno ob 11. uri na Trgu bana Josipa Jelačića pri fontani Manduševac. Po skupnem fotografiranju in pozdravnem govoru predsednice Društva vodnikov mesta Zagreb, smo turistični vodniki razdelili obiskovalce po njihovih interesih in željah v devet skupin. Tokrat se mi je pridružilo deset radovednih meščanov. Po uvodni predstavitvi sem izvedela, da nihče od njih ni Slovenec, ki živi v Zagrebu, jih je pa zelo zanimalo, kdo od Slovencev in kaj vse so zapustili v dediščino Zagrebu.

Na dvournem sprehodu po mestu so obiskovalci imeli priložnost izvedeti veliko o slovenski narodni skupnosti na Hrvaškem, o različnih aktivnostih Slovencev v Zagrebu, o razlogih doseljavanja v Zagreb, o znanih Slovencih, ki so v Zagrebu delovali kot znanstveniki, zdravniki, profesorji, arhitekti, gledališki igralci, operni pevci, režiserji, baletniki, koreografi, glasbeniki, športniki, slikarji, pesniki, fotografi itd.

Neznana znana dejstva

Omenila sem tudi številne in zelo cenjene, vendar neznane gospodinjске pomočnice slovenskega rodu, ki so v 19. in 20. stoletju služile pri bogatih meščanih v Zagrebu. Obiskovalci ture so vsekakor izvedeli veliko dejstev, ki jim niso bila znana, ali pa so vedeli za njih, vendar jih niso povezovali s Slovenci, ali s Slovenijo. Sprehod smo zaključili v Hiši karikature Ota Reisingerja, znamenitega Zagrebčana, ki je bil povsem po naključju rojen v Prekmurju v Sloveniji in bil vse življenje z njo tudi povezan. Kot izjemen karikaturist je bil zelo priljubljen med

bralci dnevnih časopisov v Sloveniji in je za svoje karikature prejel nagrade in priznanja tudi v Sloveniji. Mnoge zanimivosti si zaradi popotresnih obnovitvenih del na žalost nismo mogli ogledati. Smo si pa ob slovesu obljubili, da se bomo ponovno sestali. Če ne prej, takrat ko bo možen ogled tudi notranjosti cerkva, muzejev in galerij, kjer nas čakajo številne umetnine, ki nas povezujejo s Slovenci. Se nam boste pridružili tudi vi?



Marjeta Trkman Kravar (z zastavo) je naše someščane popeljala tudi po Masarykovi ulici do Slovenskega doma. Foto: Sandra Matečič

Na dvournem sprehodu po mestu so obiskovalci imeli priložnost izvedeti veliko o slovenski narodni skupnosti na Hrvaškem in o različnih aktivnostih Slovencev v Zagrebu.

ZGODBA O DRUŽINI VELIKONJA

Slovenska spominska plošča na Mljetu

Ko sem lani obiskala otok Mljet, sem med izletom na otoček Svete Marije na Velikem jezeru za samostanskim ozidjem zagledala grobnico in spominsko ploščo. Na njej je bilo zapisano ime Marija Velikonja, rojena Bevk in hčeri Vida in Zofija.

 Tanja Borčić Bernard

Slovenska imena na grobnici sredi hrvaškega nacionalnega parka. Zgodba, ki me je kar sama povabila k raziskovanju. Že prvi zadetek na spletu mi je potrdil, da gre dejansko za slovensko družino. Nace (Ignacij) Velikonja je služboval na Mljetu od 1912 do 1918 kot logar, gozdarski uslužbenec. Poročen je bil z Marijo Bevk in skupaj sta imela deset otrok: Narte, Avgust, Jožefa, Alojz, Rozina, Albert, Stanko, Marija, Vida in Zofija. Pet jih je umrlo, starih od enega do šest let, med njimi tudi Vida in Zofija, ki sta skupaj z mamo Marijo pokopani na Mljetu.

Nace Velikonja se je leta 1912 z družino naselil v gozdarski hiši blizu pristanišča Polače. Z ženo Marijo sta na otok s sabo vzela štiri otroke: Lojzeta, Stanka, Marijo in enoletno Vido.

Ignacij je bil občinski gozdni čuvaj, ki je kmalu napredoval v državnega logarja. Njegov sin Narte je v povesti Naš pes opisal, da sta mu pri poklicnem uspehu precej pomagala tast Anton Bevk, prav tako gozdarski nadzornik, in nadučitelj Edmund Čibej. Postal je strokovnjak za pogozdovanje. Po požaru v Istri leta 1908 so ga poslali v Motovun po nalogu Gozdarskega upraviteljstva v Gorici, kjer je ostal dobro leto dni in vodil sanacijo in pogozdovanje. Naučil se je tudi malo italijanščine. V začetku 20. stoletja so gozdni požari prizadeli tudi otok Mljet. Sanacijo je vodilo Gozdarsko upraviteljstvo v Gorici, ker je Ministrstvo za kmetijstvo na Dunaju že leta 1868 pooblastilo Goriško gozdno upraviteljstvo, da upravlja in nadzoruje gozdove v velikem delu Dalmacije. In tako je bil v Cesarsko-kraljevo gozdno gospodarstvo na Mljetu poslan tudi Nace Velikonja.

Najbolj gozdnat otok Jadrana

Mljet je najbolj gozdnat otok Jadrana, več kot 70 odstotkov površine pokrivajo gozdovi. Že v srednjem veku je bilo gozdno gospodarstvo dobavitelj hrastovega lesa ladjedelniciam in trgovcem za morska plovila, kupci pa so bili trgovci iz Dubrovnika in Italije. Gozdno upraviteljstvo Avstro-Ogrske je imelo za otok Mljet poseben program varovanja pred požari, pogozdovanja in smotrnega izkoriščanja gozdov. Mletčani niso bili gozdarji, temveč pomorščaki, pridelovali so vino in oljčno olje. Glavna naloga gozdarjev je bila organizacija pogozdovanja državnih in občinskih gozdov, pomoč drugim zasebnim lastnikom, vzdrževanje in sečnja. Uspešna sanacija gozdov je trajala do začetka prve svetovne vojne, ko je bila večina moških vpoklicana v avstrijsko vojsko in je zmanjkalo delovne sile.

Usodna španska gripa

Nace Velikonja se je leta 1912 z družino naselil v gozdarski hiši blizu pristanišča Polače. Z ženo Marijo sta na otok sabo vzela štiri otroke: Lojzeta, Stanka, Ma-



Spominska plošča na grobu.

rijo in enoletno Vido. V Dalmacijo so pripluli s parno ladjo iz Trsta, v dveh kabinah. Hiša v Polačah je bila kamnita, v avstrijskem slogu. Živel so v pritličju, v



Spominsko ploščo, ki še danes stoji na tem prekrasnem mestu na otočku Svete Marije, je v sedemdesetih letih postavil sin Lojze.

Razgledna točka pred grobom. Obe foto: tbb


prvem nadstropju pa je bila druga logarska družina. Domačini ob obali so govorili narečno italijanščino, zato so se Velikonje z njimi težko sporazumevali. Logarji so med sabo govorili nemško, hrvaško pa le redki. Leta 1916, ko je bila prva svetovna vojna na vrhuncu, je po Evropi razsajala španska gripa, ki je prišla tudi do Mljeta. Žal so boleznii podlegle mama Marija, šestletna Vida in komaj enoletna hči Zofija. Po koncu prve svetovne vojne se je oče vrnil na opustošeno domačijo na Predmejo in do svoje smrti leta 1926 kmetoval. Spominsko ploščo, ki še danes stoji na tem prekrasnem mestu na otočku Svete Marije, je v sedemdesetih letih postavil sin Lojze. Prvorodeni sin Marije in Ignacija Narte Velikonja pa je bil znani slovenski pisatelj in kulturni delavec.



2026 – LETO SREČKA KOSOVELA

Pankerica Patti Smith o pankerju s Krasa

Ob stoletnici smrti Srečka Kosovela se bodo vse letošnje leto vrstili dogodki in obeležja – razstave, predstave, branja, koncerti in simpoziji, s katerimi bodo v Sloveniji počastili njegovo dediščino in spomin. Najbolj pestro bo na Krasu, ki ga je izoblikoval, in bil neusahljiv vir njegovega navdiha s svojimi naravnimi lepotami in družbeno političnimi dogajanjem.

 Ivanka Filipan

Tako preroško je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja pisal pesnik, mislec in vizionar Srečko Kosovel. Njegove pesmi in sporočila so še danes zelo aktualne in vsakega, ki se sreča z njimi, silijo k premisleku o nestabilnosti našega časa, o izvotlitvi osebnega dostojanstva in vrednosti človeka kot posameznika. »Je glasnik prostora, hkrati vprežen v evropske tokove pesniške umetnosti, ustvarjalec, ki je vznemirjal s svojo poetiko, a tudi z vizionarskimi prebliski, prepletenimi s kritično noto. Danes so njegova spoznanja o Evropi, Združenih narodih in samouničujočem početju človeka aktualna in nas silijo v razmislek o življenju, ki drsi v nevarne brzice. Zakaj se človek in svet pogrezata? Je poezija še ena od redkih možnosti preživetja,« se o pomenu njegovega dela sprašuje **Marij Čuk**, predsednik Društva slovenskih pisateljev. Srečko Kosovel se je rodil 18. marca 1904 v narodno zavedni učiteljski družini v Sežani. V družini je bilo pet otrok. Brat Stano je postal novinar in urednik pri časopisu Jutro. Sestra Karmela je študirala glasbo najprej v Trstu, nato v Münchnu. Tončka in Anica sta se



Srečko Kosovel leta 1920. (vir: en.wikipedia.org)

izobraževali pri nunah. Prva se je zaposlila v Trstu pri zavarovalnici, druga pa je pred drugo svetovno vojno poučevala v Gospiću, nato pa v Ljubljani. Najmlajši je bil Srečko, ki se je k pesnjenju nagibal že zelo zgodaj. Po zaključku osnovne šole v Tomaju se je v Ljubljani vpisal v realko, na kateri je leta 1922 maturiral. Istega leta se je vpisal na Univerzo v Ljubljani, na študij romanistike, slavistike in filozofije, poslušal pa je tudi predavanja iz primerjalne književnosti in umetnostne zgodovine. Na realki in v času študija je bil literarno dejaven tako kot pisec poezije, kot tudi avtor esejev, glos, proze, osnutkov dramskih del ter del za otroke in mladino. Bil je tudi urednik glasil in ustanovitelj literarnih krožkov. Na delo in pogled na svet tega humanista, misleca in vizionarja, so med drugim vplivali domači Kras in sodobna avantgardna gibanja. Močno ga je zaznamoval tudi fašistični pregon Slovencev na Primorskem.

***Šel sem skozi trnje spoznanja,
da ugaša Véliki Zapad,
in na pajčolane molčanja
mi je brezup udaril pečat.***

***V srcu mojem besede šumijo,
človek se v tihem srcu budi,
zanj se vse moje sile borijo,
zanj, za človeka, človeštvo, ljudi.***



Kosovelova domačija. (vir: visitkras.info)

Vizionar, ki je zaznamoval slovensko književnost

Še pred koncem univerzitetnega študija je zbolel in 27. maja 1926 umrl. Čeprav je ustvarjal le kratek čas, je Kosovel s svojo vizionarsko in družbenokritično poezijo zaznamoval slovensko književnost 20. stoletja, prese- netljivo sodoben pa ostaja še danes.

Njegova dela lahko delimo na dve smeri. Prva je čustveno impresivna lirika, ki se opira na tradicijo »moderne«; v njej prevladuje Murnova otožna krajinska pesem in Kettejeva miselna gibčnost, v njej se kaže tudi borbena tradicija Cankarjeve življenjske in kulturne kritike. V prvi okvir spadajo otožne kraške impresije in čustveno refleksivni obračuni mladega življenja. Vdanost v opojno lepoto stvarstva, tiha bolečina lastne samote in skrite ljubezni ter otroška misel na mater so najvidnejši vsebinski poudarki v tej liriki.

***Kdo strmi v moje sanje?
Jaz nočem, da jih spozna,
tihe v sencih mojih misli,
same, ločene od sveta ...***



Kosovelov opus. (vir: rtvslo.si)

Za časa življenja je Srečko Kosovel uspel objaviti zgolj 40 svojih pesmi – 'zgolj' predvsem zato, ker je prezgodaj umrl ustvarjalec za seboj pustil več kot tisoč pesmi.

Druga smer njegovega ustvarjanja se začeni z nastopom v »Mladini«. To je srdit vzpon v boju za socialne, kulturne in duhovne vrednote, obsodba sodobnega življenja in krik po novem človeku. Njegova borbena oblika je bil esej; njegova pesem je neposreden pogled in krik. Obsodba socialnega in duhovnega individualizma v preroških slutnjah oznanja propad materialistične Evrope in tiho vero v novi čas, v duhovno in socialno človeško skupnost.

***Nova doba prihaja,
ko bo vsak delavec človek,
ko bo vsak človek delavec.
Nova doba prihaja
z uporom sužnjev.***

Zbirka Zlati čoln ni ohranjena

Kosovel je leta 1925 svojo lirično dobo želel zaključiti z zbirko *Zlati čoln*, ki pa ni izšla in ni ohranjena. Šele posthumno (leta 1927) so prijatelji njegovo poezijo izdali v zbirki *Pesmi*. Njegova pesniška zapuščina je namreč ostala dolgo neobjavljena in so jo hranili različni ljudje. Kljub kratkemu ustvarjalnemu obdobju je zapustil izjemen in prelomen literarni opus. Največjo pozornost med njegovimi deli so pritegnili Integrali, ki so bili vse do leta 1967 neznani. S svojo poetsko značilnostjo in trajno sodobnostjo so Integrali najneposrednejše korespondirali z najvišjimi dosežki avantgardizma dvajsetih let prejšnjega stoletja v Evropi, zato spadajo v sam vrh evropskega in svetovnega konstruktivističnega pesništva.

***Gnoj je zlato
in zlato je gnoj.***

Oboje = 0

0 = ∞

∞ = 0

A B <

1, 2, 3.

***Kdor nima duše,
ne potrebuje zlata,
kdor ima dušo,
ne potrebuje gnoja.
I, A.***

V hiši lahko občudujemo delno ohranjene osebne predmete ter stanovanjsko opremo kraškega pesnika in njegove družine. Med stenami domačije je še vedno čutiti srce družine, ki, žal, nima več nobenega potomca.



Spominska soba. (vir: goriski muzej.si)

Njegova poezija je prevedena v številne svetovne jezike, kar pomeni, da je bil Kosovel zelo prepoznaven tudi v mednarodnem literarnem prostoru. Kot zanimivost naj zapišemo, da je svetovna glasbena ikona **Patti Smith** na svojem koncertu leta 2019 v Trstu brala poezijo Srečka Kosovela. Ob tej priložnosti je hrvaški pisec **Miljenko Jergović** dejal, da je »mati ameriškega in svetovnega punka – ne da bi za to vedela – brala poezijo očeta slovenskega punka.« Jergović še navaja, da je Kosovel »tipičen junak svojega časa, otrok fronte, tiste najbolj strašne, soške, nagledal se je ranjenih in mrtvih, njegov rojstni kraj je bil prekopan z rovi, zato je trajno zaznamovan z bližino smrti.«

Mislec, humanist in še marsikaj drugega

Ko govorimo o Kosovelu, gre za pomembnega literata, misleca, humanista in nenazadnje enega najbolj prepričljivih imen literarnega konstruktivizma, ki

ni bil zgolj literarna inovacija, temveč tudi odgovor na krizo evropske civilizacije – na fašizem. Eden od smislov Kosovelovega leta 2026 je tudi pesniški in človeški krik, da bi se spet vrnilo k izviru humanizma in humanosti, pravičnosti in smisla.

*In naše delo je trd granit
in naše sanje so suho zlato
in naše sanje niso privid.
Bodočnost je tistega, ki veruje v njo.*

Kot še marsikatera misel ali verz Srečka Kosovela je preroško izrečen tudi znan citat iz pisma njegovemu gimnazijskemu profesorju: »Moje življenje je moje, slovensko, sodobno, evropsko in večno.« Srečko Kosovel je bil v koraku s časom, hkrati pa daleč pred

njim. Bil je veliki um, ki je znal pogledati globoko v ustroj sveta ter v notranjost človeka in nam odkrivati njegovo bistvo.

»Rad bi povedal ljudem lepo, dobro besedo, svetlo besedo, kakor je svetlo novembrsko sonce na Krasu. Toda moja beseda je težka in molčeča, grenka kakor je brinova jagoda s Krasa. V njej je trpljenje, za katero ne boste nikoli zvedeli, v njej je boleost, katere ne morete spoznati. Moja bolečina je ponosna in molčeča in bolj nego ljudje jo razumevajo bori na gmajni in brinjevi grmi za skalami,« je citat Srečka Kosovela v zbirki *Pesmi*, izdani leta 1927.



JOSIP PEKLAR

Slovenski hortikulturni virtuoz, ki je ozelenil Zagreb

Na sprehodu po starem delu Zagreba nas venomer spremljajo drevoredi in urejene površine polne zelenja in cvetja. Le malokdo ve, da je te zelene površine zasnoval Mariborčan Josip Peklari, ki se je na dvorcu v Schleintzu izučil vrtnarstva in pozneje opravil izpit iz botanike na Univerzitetnem botaničnem vrtu v Pragi.

 Ivanka Filipan

Josip Peklari je Slovenec, rojen v Mariboru. V Pragi je diplomiral botaniko, praktično delo urejevanja vrtov, parkov in alej pa je izpopolnjeval v številnih evropskih mestih, posebej v vrtovih v Franciji. Kot botanik je delal na Nizozemskem, v Nemčiji, Belgiji in v Avstriji, kjer je med drugim urejeval vrtove v času Dunajske svetovne razstave vrtov. Bil je tudi izvrsten risar, ki je lahko svoje zamisli o evropskih vrtnarijah in hortikulturnih rešitvah skiciral in jih nazorno predstavil. Govoril je pet jezikov in s svojo trgovino s cvetjem potoval po Evropi ter tako izpopolnjeval svoje znanje.



Strossmayerjevo sprehajališče na Gornjem gradu.
Foto: www.zrinjevac.hr

Od nadvrtnarja do umetniškega vrtnarja

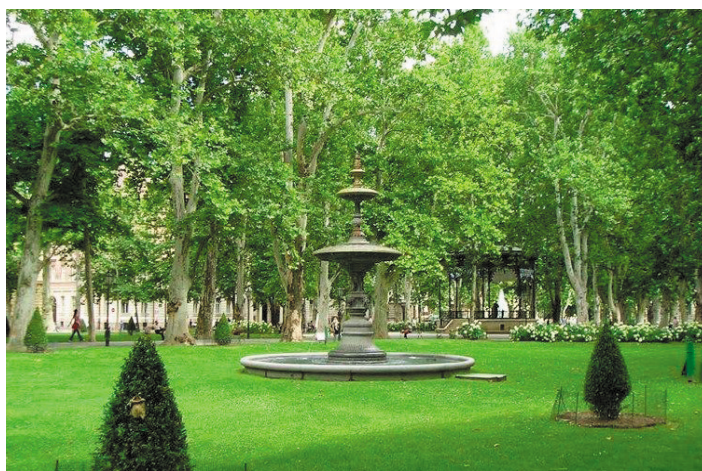
Leta 1873 je prišel v Zagreb, kjer je najprej delal kot nadvrtnar pri zagrebškem »stožerniku«, leta 1878 pa je bil na javnem razpisu izbran za mestnega vrtnarja. Do takrat so za mestne vrtove v Zagrebu skrbele zagrebške gospodinjice. Josip Peklarič je bil prvi šolani vrtnar, ki je kot »umetniški vrtnar« prevzel ureditev zelenih površin. Takoj je pokazal svojostvarjalno žilico in projektiral nove mestne nasade. Prvi projekt, ki ga je izpeljal, je bila drevesnica in načrtno vrtnarstvo, odprto leta 1885 na mestnem zemljišču ob Savski cesti, blizu hiše, v kateri je takrat stanoval. In to je bila podlaga za načrtovanje in uresničitev ureditve vseh ostalih zelenih površin in nasadov v mestu. Zanimiv je podatek, da je bilo do 17. junija 1887 v njegovi drevesnici več kot sto tisoč dreves, grmičevja in različnih rastlin. Iz njegovega vrtnarstva je nastala *Mestna vrtnarija*, pozneje podjetje *Zrinjevac*, ki še danes projektira, urejuje in vzdržuje javne in ostale zelene površine v Zagrebu.



Park Tuškanac. Foto: www.zrinjevac.hr

Zrinjevac je bil sicer rezerviran za spomenik Nikoli Šubiću Zrinskemu, ker pa ta spomenik ni bil nikoli postavljen, je na tem mestu zasnovan Glasbeni paviljon. Leta 1893 je po načrtih Hermana Bolleja v park postavljena še fontana. Peklarič je zasnoval tudi ureditev Strossmayerjevega sprehajališča, parka Grič, javnega parka na Tuškancu, nasada na Jezuitskem trgu, zelenic na Cmroku, javnega parka in nasada na pokopališču Mirogoj, parka ob glavni in južni strani Pravne fakultete (ki še vedno priča o iznajdljivosti oblikovalcev tistega časa pri reševanju specifičnih urbanističnih težav) in številne druge do danes priljubljene zelenice v Zagrebu.

Zanimivo je, da je bil kot razgledan strokovnjak vključen tudi v priprave na prihod cesarja Franca Jožefa I. v Zagreb. Bil je dekorater stopnišč in ustanov, ki jih je prestolonaslednik obiskal.



Park Zrinjevac. Foto: www.zrinjevac.hr

Park na Josipovcu in park Zrinjevac

Peklaričev najvažnejši projekt je bilo načrtovanje parka na Josipovcu in njegove povezanosti s Tuškancem. S tem romantičnim parkom evropskega duha je pokazal svoje izjemno znanje o hortikulturi. Drugi, a nič manj pomemben, je projekt preureditve parka Zrinjevac, katerega skice in risbe so na srečo še danes ohranjene. Predlagal je, da se zaradi boljše estetike devet platan na severni strani Zrinjevca zamenjajo z lipami, hkrati je napravil podroben načrt o posaditvi novega rastlinja okoli Glasbenega paviljona. Osrednji del trga v parku



Trg Franje Josipa, danes Trg kralja Tomislava. Foto: www.zrinjevac.hr



Nekdanji vseučilišni trg. Foto: www.zrinjevac.hr

Prinašalec evropskega duha hortikulture

Josip Pekar je svoje delo opravljal do 31. decembra 1892 leta. Njegov vsestranski karakter, odlične rešitve in zamisli so pustile globoko sled v takratni, pa tudi sedanji, hortikulturi Zagreba. Imel je zamisli, vizijo, talent in dosežke, ki so bili pred njegovim časom. V obdobju, ko se je v Zagrebu zamisel o zdravem in zelenem mestu šele prebujala, je bil Josip Pekar tisti, ki je to idejo že uresničeval. V malo zagrebško sredino je prinašal del evropskega duha okrasnega vrtnarstva in estetskega ter funkcionalnega načrtovanja zelenih površin. Bil je izviren in presenetljivo sodoben, zato toliko bolj čudi dejstvo, da je Josip Pekar, ustvarjalec in čuvaj številnih zagrebških »zelenih vedut«, danes v hrvaški v javnosti popolnoma neznan.

Poleti so na Zrinjercu organizirani številni dogodki, med njimi predvajanje filmov pod zvezdami, manifestacija »Morje knjig«, promenade in različni glasbeni koncerti, vsi vabljani v enega lepših zagrebških parkov. V Zrinjercu ležite na travo, preberite kakšno knjigo, poslušajte žvrgolenje ptic v krošnjah in uživajte v zeleni oazi sredi mesta, ki jo je zasnoval Josip Pekar, slovenski virtuoz hortikulture in botanike.



Park Maksimir. Foto: www.zrinjevac.hr

Josip Pekar je bil izviren in presenetljivo sodoben, zato toliko bolj čudi dejstvo, da je ta slovenski virtuoz hortikulture in botanike, ustvarjalec in čuvaj številnih zagrebških »zelenih vedut«, danes v hrvaški v javnosti popolnoma neznan.



Državni kolodvor Zagreb, danes Glavni kolodvor Zagreb
Foto: www.zrinjevac.hr

»V Sisku, na Hrvaškem, se počutim super!«

Je hokejist. Z Jesenic. Začel je v mladinskih selekcijah hokejskega kluba na Jesenicah, z ekipo bil tudi državni prvak, igral tudi za ljubljansko Olimpijo, pa na Madžarskem in v Franciji. Nato se je vrnil na ledeno ploskev na Jesenice, pozneje prestopil v hrvaški klub KHL Sisak, ki igra v Alpski ligi. In 27-letni, levoroki in kakih 180 centimetrov visoki Nejc je eden pomembnejših igralcev v ekipi iz Siska, ki je pravcati hokejski hit v tej sezoni, ki se počasi bliža koncu.

 Dejan Vodovnik

Kako se počutite na Hrvaškem? Navsezadnje Sisek, kjer je zdaj vaš »športni dom«, ni tako blizu Jesenic. Je pa, kot tudi vem, mesto, kjer se je »rodil« hrvaški hokej, saj naj bi bil prav v Sisku eden najstarejših hokejskih klubov na Hrvaškem ...

Naj kar naravnost povem, da se na Hrvaškem počutim super. Kot da bi bil doma. Navsezadnje je precej podobnih stvari s te strani meje in z one druge; če ne celo enakih. To, da ima hokejski klub v Sisku bogato zgodovino, sem izvedel in sem tudi sam, kot gostujoči igralec, zelo ponosen na to. Sem slišal, da ima mesto bogato hokejsko zgodovino.

Ste del četrice slovenskih športnikov na Hrvaškem. Kako to, da ste se odločili športno pot nadaljevati na Hrvaškem, po razmeroma dobro odigranih tekmah na hokejskem igrišču na Jesenicah?

Igralci, športniki, imamo pač svoj pogled na vse skupaj. Kakorkoli; ko sem po eni od minulih sezon ocenjeval možnosti, ki bi bile najustreznejše za prihodnjo pot, mi je nekako »najbolj sedla« liga, ki je podobna, kot tista, v kateri sem igral in, ki jo igra hokejski klub Jesenice. No, pa tudi to, da je bil ponujen prestop v Sisek bliže kot preostale ponujene možnosti, je pripomoglo k temu, da zdaj igram za ta hrvaški klub.

Se družite, ali slišite s kom iz »slovenske« športne četrice na Hrvaškem?

Niti ne! Za zdaj se druživa le s soigralcem **Tjašem Lesničarjem**. No, upam pa, da se bom v prihodnje nemara slišal in družil še s kom. In morda tudi spoznal še koga iz, kot pravite, četrice slovenskih športnikov na Hrvaškem.



Nejc pravi, da se v hrvaškem klubu KHL Sisak res dobro počuti
Foto: osebni arhiv

Kako so vas sprejeli na Hrvaškem? Kot »tujca«, kot Slovenca ... Zgolj kot profesionalca ...?

Zanimivo vprašanje, vendar naj takoj povem, da sem najbrž na papirju in v športu res tujec, vendar še zdaleč nimam občutka, da bi to res tudi bil. Navsezadnje nekateri soigralci znajo slovensko, osebno pa mi hrvaški jezik tudi ni tuj, saj ga poznam.

Kot pravite, se v klubu odlično počutite, a vendarle, ste imeli do zdaj tudi kakšno slabo izkušnjo kot »neHrvat«?

Odločno: NE! Tako v klubu kot v mestu Sisek so ljudje do mene zelo korektni in spoštljivi. Tudi odnosi v klubu so zelo dobri.

Kako minevajo vaši dnevi v Sisku, ki, kot vem, ni prav živahno mesto? Kaj počnete, ko vam pač ni treba opravljati profesionalnih dolžnosti na ali ob igrišču?

Na kratko: če nisem na treningu, grem kdaj s kakim kolegom, soigralcem na kozarček pogovora, na kosilo. Večinoma se pa s kolegi družimo pri »videoigričah«. No, povsem drugače je, ko pride na obisk moja psička Luna. Takrat moje življenje teče povsem drugače. Z Luno se veliko sprehajava in čas z njo mi res hitro mine.

Kaj vam je na Hrvaškem najbolj všeč? Hrana? Družba? Ljudje?

Res ne vem, kaj bi izpostavil, saj mi je vse všeč. A največji vtis name so naredili ljudje, ki sem jih spoznal. Res so bili vsi zelo prijazni. Vedno sem dobil pomoč, ko sem jo potreboval in lahko rečem, da me veseli, da je toliko prijaznih ljudi, ki so vedno, ko je treba, pripravljene pomagati.

Jo kdaj za kak dan-dva mahnete »po sivi poti« proti Gorenjski na domačo juhico in klepet?

Tudi to se zgodi, pač odvisno, koliko mi to dovoljuje razpored tekem. A vedno, ko imam dan, dva ali tri dni proste, z veseljem »skočim« do družine in prijateljev.

Kakšen pa je vaš pogled na trenutne razmere v hokeju pri nas (tako na Jesenicah, kot v Ljubljani ... drugod pa je itak malo bolj ubogo, kajne). Predvidevam, da redno spremljate, kaj se dogaja? Vem, da gre za nevhvaležno vprašanje, pa vendar ... Je mogoče primerjati hokejsko dogajanje na Hrvaškem in v Sloveniji?

Res težko odgovorim. Minulo sezono smo bili z Jesenicami v finalu Alpske lige, Olimpija ima letos zelo dobro sezono v ICE ligi. Kar se pa hokejske primerjave med obema državama tiče, je dejstvo, da je na Hrvaškem manj igralcev, prav tako imajo manj ledenih ploskev. Hrvatom res manjka ekipa, kot je bil Medveščak pred desetletjem in še nekaj let nazaj ...

Vam pa najbrž zavidajo, da je slovenska hokejska reprezentanca članica elitne A skupine svetovnega hokeja?

Ha, ha, ha, mislim, da res ni zavidanja. Nenazadnje je bila Slovenija glede hokeja vedno boljša.



»Na papirju in v športu sem najbrž res tujec, vendar še zdaleč nimam občutka, da bi to res tudi bil.«




Navijači hokejistov Siska ga imajo radi. Foto: osebni arhiv

»Največji vtis name so naredili ljudje, ki sem jih spoznal. Res so bili vsi zelo prijazni. Vedno sem dobil pomoč, ko sem jo potreboval.«



Nejc Brus na sprehodu z Luno. Foto: osebni arhiv

 Cvijeta Pandol Udiljak

Cveti pomladno cvetje, širijo se pomladne dišave. Ena najzgodnejših in najbolj priljubljenih pomladnih solat je iz mladih listov regrata, ki so rahlo grenki, a polni vitaminov. Pripravimo jo lahko na različne načine – s krompirjem, fižolom, kuhanimi jajci ali zaseko. Ker smo nedavno izdali kuharsko knjigo *Spomini na babičino kuhinjo*, za tiste, ki knjige morda še nimajo ali je še niso uspeli prebrati, za začetek objavljamo recept regrata z zaseko naše članice **Ivanke Filipan**. V prvih pomladnih dneh smo praznovali tudi veliko noč. Tipična jed pri tem običaju je tudi tradicionalna pinca, ki jo lahko jemo tudi ob drugih priložnostih.. Poskusite jo pripraviti po receptu (žal že pokojne) Ivanke Nikčević, prav tako iz kuharske knjige *Spomini na babičino kuhinjo*.

Regrat z zaseko

Sestavine:

3 pesti sveže nabranih regratovih listov
1 trdo kuhano jajce
žlica zaseke
ravna žlica moke
mešanico vode in domačega jabolčnega kisa
2 stroka česna, sol

Priprava:

Pri nabiranju regratu odrežemo korenino in ga dobro očistimo. Liste narežemo na manjše kose. Pomembno je, da regrat zelo dobro operemo, da na listih ne bo ostankov zemlje ali trave. V ponvi raztopimo zaseko, dodamo moko in jo rahlo prepražimo, a ne sme porjaveti. Zalijemo z mešanico vode in kisa, posolimo in pustimo, da prevre. Po potrebi dodamo vodo, da bo zmes ostala tekoča. Ohladimo in dodamo sesekljeni česen. Trdo kuhano jajce narežemo in dodamo regratovim listom. Ohlajeno, lahko tudi mlačno, tekočino polijemo po regratu in narezanem jajcu, premešamo in postrežemo. K tako pripravljeni regratovi solati se prileže kuhan krompir narežemo na manjše kocke in primešamo regratovim listom. Krompir lahko prav tako nadomestimo s kuhanim fižolom.



Regrat z zaseko
Foto: www.kulinarika.net

Velikonočna primorska pinca

Sestavine:

600 g moke
kocka svežega kvasa
8 rumenjakov
100 g sladkorja
100 g masla
naribana lupinica limone
1 žlica ruma
ščepec stolčenega janeža
1 dl kisle smetane
ščepec soli
4 do 5 dl mlačnega mleka
vanilijev sladkor

Priprava:

Rumenjake in sladkor penasto umešamo, dodamo rum, limonino lupinico, stolčen janež, kisló smetano, stopljeno maslo in mleko ter vse vlijemo k moki z vzhajanim kvasom. Zgnetemo gladko testo, ga damo v skledo, pokrijemo s prtičem in pustimo vzhajati na toplem. Vzhajano testo razdelimo na tri hlebčke in jih položimo na velik pekač, obložen s papirjem za peko. Hlebčke pokrijemo s primerno velikim skledami, da ohranijo okroglo obliko, in jih pustimo vzhajati še pol ure. Nato jih premažemo s stepenim rumenjacom in od sredine navzven naredimo tri zareze. Pince pečemo v pečici na 180 stopinjah Celzija približno 45 minut. K tako pripravljeni regratovi solati se prileže kuhan krompir, ki ga narežemo na manjše kocke in primešamo regratovim listom. Krompir lahko prav tako nadomestimo s kuhanim fižolom.



Pinca. Foto: www.coolinarica.com

MIMOGREDE

Kihanje mojega soseda

Višina je podatek, za katerega bi lahko rekli, da je nespremenljiv. Tako sem bila prepričana tudi sama, dokler nisem zbolela. In kako so povezane moje rožice s Kitajske in kihanje?

 Irena Pavlović

Ko želimo z besedami opisati neko osebo, bo med podatki vsekakor višina te osebe. Višina je torej podatek povezan z osebo in kot tak nespremenljiv. Tako sem bila prepričana tudi sama, dokler nisem zbolela. Zaradi napredovale osteoporoze, ki je upam zaustavljena, se mi je zgodilo, da mi je sedem vretenc stisnilo. No, zdravniki pravijo, da je prišlo »do kompresivne frakture«. Takrat sem hodila tudi še na dializo. Nekega dne so vsem pacientom izmerili višino. Ko so jo merili meni, sem se želela ob tisti merilni palici čim bolj zravnati. A medicinska sestra mi tega ni dovolila, saj da moram stati v naravnem položaju. Izmerila me je takšno, izkrivljeno in mi rekla, da sem visoka 158 cm, kar me je kar malce šokiralo. Pozneje nas je obiskala zdravnica, ki je vsakega pacienta vprašala, kako se počuti, ali je vse v redu in podobno. Ko je prišla do mene, sem ji dejala, da vlagam pritožbo zoper rezultat izmerjene višine. Seveda ji ni bilo takoj jasno o čem govorim, zato sem ji lepo razložila, da sem visoka 168 cm in da se z novo meritvijo ne strinjam. Doktorica se je nasmehnila in me vprašala, kdaj sem bila tako visoka? Hja, takrat ko sem hodila v srednjo šolo, sem ji odgovorila. Ona je ob tem le zamahnila z roko in mi dejala, da to pač ni mogoče tako računati.



Foto: lijekizprirode.com

Od 3,5 do 130 kilogramov

Odgovorila sem ji, da bi tako lahko rekli tudi za Janeza, ko so ga vprašali, koliko kilogramov je imel največ v življenju in je rekel, da 130. Koliko pa najmanj? Ja 3,5 kg!!! Torej, nekje moraš začeti, pa je najbolje na začetku ... Seveda je sledil smeh vseh, ki so bili okoli naju, in tega sem bila vesela ... nenazadnje, le zakaj bi se

jezila glede višine. Saj vendarle vemo, da se tako višina kot teža z leti spreminjata, mar ne. Zato je prav, da se iz tega tako hitro minevajočega časa, v katerem so ostali spomini naših življenj, spominjamo le veselih in vedrih dogodkov in jih na ta način tudi ohranjamo. Naj opišem še prigodo z moje terase. Ker trenutno resnično nisem v svoji najboljši fizični kondiciji, da bi opravljala takšna ali drugačna dela – tudi sajenje rožic se mi zdi trenutno prenaporno – sem se odlo-

čila, da bodo letos v mojih številnih cvetnih loncih cvetele umetne rožice. Čeprav so s Kitajske, so videti kot prave, sveže in domače. In glej ga zlomka, oni dan je bil na kavi soseda in kar naenkrat je nekajkrat kihnil z besedami, da je alergičen na moje rožice. Ojoj, sem rekla v šali, je pa res hudo, če je kdo alergičen na tako lepe rožice. Soseda je kavico spil in se poslovil. Sama pa sem se ta dan večkrat nasmejela ob misli, da so ga v kihanje spravile umetne rože. To je le dokaz, kako lahko videz vara. Če ne bi vedela, da je to nemogoče, bi me morda še pekla vest, da sadim alergene, tako pa ... sama uživam ob mirni vesti in pogledu na res lepe rožice, četudi niso čisto »taprave«.



Horoskop



Oven

Ovni so znani kot polni življenjske energije in ambicije. Po obdobju notranjih dvomov boste spet čutili moč, da prevzamete pobudo in zgradite življenje po svojih pravilih. Ne bo pa dobro, če boste nenehno nergali, ko se bo kdorkoli vmešaval v delo in vas kritiziral.



Bik

Kot stabilen, praktičen in zanesljiv znak ste nenehno v fazi tveganja in avantur. Romantičnih je vedno manj, vendar se jih vseeno izogibajte. Zvezde kažejo, da bi se utegnili spreti z najbližjimi zaradi nekaterih malenkosti, ki gredo vam in njim na živce že nekaj časa.



Dvojčka

Vi, vi radovedneži. Ker ste že po zvezdnatih smernicah komunikativni in prilagodljivi, se to kaj hitro lahko spremeni. Življenje pa zlahka postane nestabilno. Bodite pozorni. Merkur vas bo sicer nagradil z aktivnostjo, vendar bodite tudi v tem pogledu previdni.



Rak

Vaša čustvena linija, znana za vse rake, bo pomembno vplivala tudi v tem obdobju. Energijo zato namenite vsemu, kar vas bo izpolnjevalo – to pa je zlasti družina. Pozabite na drobne malenkosti, ki vam gredo na živce pri vaši družini.



Lev

Levi so znani, da skoraj venomer iščejo veliko več kot marsikdo drug. Zato bodite pozorni, da ne boste prekoračili meje dobrega okusa in tudi lastne meje zmoglosti. Saj veste, tudi plačilne kartice imajo svoje limite.



Devica

Vaša analitičnost bo šla številnim na živce. Saj številni nimajo časa poslušati nenehnih analiz in ugotavljanj, kaj bi bilo prav in kaj narobe, če, če ... Vendar vseeno ostanite vztrajni in odločni, saj velikokrat pozabljate, da ste odličen organizator.



Tehtnica

Roko na srce, zvezde so vam že v zibelko postavile, da ste rojeni v tem znaku diplomatski, pravični in estetsko naravnani. Vendar je vseeno treba biti na preži. Z iskrenostjo se daleč pride; pa tudi težave se lažje rešujejo.



Škorpion

V svoji strasti in skrivnostnosti ste nenehno razpeti med mirnostjo vsakdana in pustolovščinami. Včasih boste imeli občutek, da lažje sprejemate fizične kot psihične napore. Vendar naj vas to ne vrže s tira; odločite se za aktivnosti, ki zahtevajo dobro strategijo.



Strelec

Malce pogrešate ljubezen, vendar ta na silo ne bo nikakor prišla, pač nikoli »prec in takoj.« Radi bi napredovali, vendar boste kaj hitro ugotovili, da ne gre vse tako zlahka. Planeti napovedujejo nekaj turobnih misli, vendar ne pustite se pretentati. Poletje bo kmalu tu.



Kozorog

Morali boste končno začeti paziti na ravnotežje med poklicnim in zasebnim življenjem. Saturn bo kozoroge nagradil le, če bodo delovali dosledno in vztrajno. V drugi polovici leta se lahko pojavi priložnost za vodstveni položaj. A pozor: kronična utrujenost se bo hitro pokazala, če boste zanemarili telesno nego. Pretiravati tudi v tem pogledu ni preveč priporočljivo.



Vodnar

Vodnarjem planeti napovedujejo obdobje sprememb, inovacij in osebne svobode. Jupiter v prihodnjih mesecih podpira ustvarjalnost, Saturn vas bo učil, da svojo vizijo uresničujete postopoma. Veste, z glavo skozi zid se ne pride daleč! Izkoristite, kar so vam planeti poklonili: humanitarnost.



Ribi

Vedno bolj ste sumničavi. Pa sploh nimate razloga za kaj takega. Zvezde opozarjajo, da morate biti pozorni na spanje in ravnotežje med delom in počitkom. Ne glejte, ali ste upokojenec ali ste delovno aktivni. Ne pretiravajte z deli okoli hiše ali vikenda.

Zvončki in trobentice ... stisnjeni med tri prste

Pesem z naslovom *Zvončki in trobentice* je bila velik hit. In – verjamem – ga ni med nami, ki si je še danes ne bi zažvižgal, ko sredi pomladnega travnika zagleda zvončke. Ali trobentice. Zvončki so v Sloveniji zaščiteni.

 Dejan Vodovnik

Ampak, »pojdemo po vrsti, kot so hiše v Trsti.« Zvončki, ti prvi znanilci pomladi, že kmalu pokrijejo travnike po Sloveniji. Seveda pa tudi v sosednji nam državi, na Hrvaškem.

Vendar pa je z nabiranjem teh čudovitih cvetov povezanih več pravil in omejitev, ki jih moramo poznati. V Sloveniji so zvončki namreč zaščiteni vrsta, kar pomeni, da jih je dovoljeno nabirati le v omejenih količinah. Po zakonodaji lahko posameznik nabere le toliko cvetov, kolikor jih lahko stisne med tri prste, pri čemer je prepovedano poškodovati ali izpuliti čebulice. Kazni za nedovoljeno trganje zvončkov se gibljejo med 100 in 300 evri. Še strožje so kazni za preprodajo zvončkov, ki lahko dosežejo celo do 10 tisoč evrov. No, toliko v opomin.

In prav zvončkom, tem bingljajočim znanilcem pomladi, je namenjena pred davnimi leti spisana pesem *Zvončki in trobentice*. Saj še veste, kako gre, a ne: *Zvončki in trobentice, mačice, vijolice, spet iz zemlje vzklijejo, zdaj pomlad je tu ...* Peli so jo **Beti Jurkovič**, Marjana Deržaj in Miško Hočevar. Vkup pa jo je zložil Tone Roš. Nobenega dvoma ni, da gre za pesem, ki izraža veselje ob prihodu pomladi. Pa smo res veseli?

Bombe na trobentice

Vse naokoli padajo bombe, zjutraj, ko se zbudimo, nam ob pogledu na zaslon takšne ali drugačne vrste pade mrak na oči, saj kakih lepih, prijetnih (s)poročil skorajda več ni.

Negativnosti se vrstijo od *jutra do sutra*. In zato se sploh ne smemo čuditi, da najnovejše raziskave kažejo, da postajamo vse bolj črnogledi, pesimistični. Še od časa epidemije koronavirusa naprej. In ko se je »hudič« v obliki virusa nekako umaknil, so na plano pribezljali »drugi hudiči« v drugačnih oblikah.

Medtem pa v Opatiji, znani tudi po kamelijah – simbolu opatijskih parkov in vrtov – taiste kamelije cvetijo svoje zadnje dni; če pač upoštevamo, da cvetijo od januarja do marca.



Botanični vrt Oddelka za biologijo Fakultete za naravoslovje in matematiko v Zagrebu. Foto: fnm

V Zagrebu cvetijo magnolije in tulipani, različne barve zaživijo po parkih in še posebej v zagrebškem Botaničnem vrtu. In kakšna je šele dolina Neretve, ki izgleda kot en sam samcat cvetoči sadovnjak. Sadna drevesa in mandljevci ustvarjajo prizore, ki so pravcata paša za oči. In dušo.

Pomlad napreduje, napredujejo pa na žalost tudi »hudiči« v različnih oblikah. Vendar se jim ne smemo prepuščati in jim dovoliti, da nas *okupirajo*.

Nobena psihološka, ali filozofska modrost ni, da okolje v katerem se znajdemo, močno vpliva na naše razpoloženje in dožemanje sveta. Če smo obkroženi z optimističnimi ljudmi, je verjetneje, da bomo tudi sami razvili pozitiven pogled na življenje. No, in spet smo pri zvončkih. Stopimo na travnik, sprehodimo se po njem, kot je zapisal naš poet Karl Destovnik Kajuh, »*bosa pojdiva, dekle, obsorej, bosa pojdiva prek zemlje trpeče, sredi razsanjanih češnjevih vej ...*«

Prepričan sem, da nam ne bo žal. Duša bo zapela svojo pesem. Morda prav tisto znano o zvončkih in trobenticah, mačicah in vijolicah. In vsaj za hip ali dva bomo pozabili na tiste »hudiče v različnih oblikah«, ki se nam vsiljujejo v vsakdan.